

*Sångarnas tuffa arbetsvillkor i fokus
Validering allt närmare i filmbranschen
Hundra procent hållbara kostymer på Operan*

NR: 1-2021

SCEN & FILM

Teaterförbundets tidning

*Scenkonst
efter corona!*

*Stuntutövare
organiserar sig*

Pandemin blottar flera brister

”NÄR SKA DET HÄR ta slut? Jag längtar tills det blir som vanligt igen!” Jag hör det sägas varje dag i olika sammanhang. Det som skulle vara över på några månader, i värsta fall, har bitit sig fast på ett sätt som ingen kunnat föreställa sig. Nu verkar det som att vi kan vänta oss nästan vad som helst av hemsgheter. Före pandemin verkar ingen ha trott att den skulle kunna komma, nu har vi svårt att föreställa oss att den kan ta slut. Men den kommer att ta slut. En dag kommer det här vara en parentes i historien som vi tittar tillbaka på och förundras över hur vi kunde leva med regleringar för hur vi fick mötas. Att inte få ha en fest, att inte få demonstrera, att inte få sitta i en fullsatt biosalong, att inte få arbeta som vi vill.

Men hur ska det se ut när vi öppnar upp igen? Krisen har blottat flera brister i trygghetssystem och socialförsäkringar för dem som arbetar i oregelbundna anställningar och med varierande inkomster. Med tanke på hur arbetsmarknaden inom kultur, media och evenemang ser ut blir det tydligt att dessa branscher är särskilt utsatta. För många är trygghetssystemen så otillräckliga att man helt gett upp att försöka ta del av dem. A-kassan har inte kunnat möta behovet från dem med enskild firma, trots att regeringen anpassat regelverken. Privata besparingar och buffertar har räddat de som haft dem.

MÅSTE MAN VARA RIK för att arbeta inom kulturnäringsarna? Konsthögskolor och förberedande utbildningar har länge kämpat med social snedrekrytering, men de kan inte göra det själva. De ser över antagningsprocesser, utbildningsplaner och bemanning för att kunna nå en större mångfald av studenter.

Det är ett viktigt arbete för att göra sig av med exkluderande strukturer och för att vara relevanta och tillgängliga. Men om de konstnärliga utbildningarna på allvar ska kunna nå studenter från socioekonomiskt eftersatta områden måste förutsättningarna att leva och försörja sig som konstnärligt yrkesverksam förbättras. Kan vi skapa ett samhälle där jag kan delta i kulturlivet oavsett klass, etnisk härkomst eller kön? Kan vi bygga något bättre än det vi haft?

Kan vi tillsammans verka för att scen-, film- och tv-näring-

arna ökar inkluderingen och representationen av dem som rasifieras?

Kanske arbetsgivare inom både scen och film implementerar riktlinjer för intima scener i alla sina produktioner som ett led i att förbättra arbetsmiljön och förebygga sexuella trakasserier?

Kan vi äntligen få ett produktionsincitament på plats så att svensk film och tv-drama kan produceras i Sverige, istället för utomlands så fort det blir möjligt att resa igen – med allt vad det innebär av negativ klimatpåverkan och förlorade arbetstillfällen?

Kanske den moderniserade upphovsrätt som vi kämpar för kan säkerställa upphovspersoners och utövarers rätt till ersättning i en framtid där rättigheter och betalningsmodeller för det digitala landskapet blir allt viktigare?

Kanske a-kassan äntligen reformeras för att kunna möta de behov som finns på dagens arbetsmarknad? Kanske kan scenkonstallianserna förstärkas så att fler yrkesgrupper kan inkluderas? Kan den offentligt finansierade kulturen få de anslagsuppräkringar som krävs för att arbetsgivare ska kunna ta ansvar för frilansarna och kunna vara goda chefer?

TEATERFÖRBUNDET ARBETAR FÖR att det inte ska bli som vanligt igen. Vi arbetar för att det ska bli bättre för fler. Ju fler vi är, desto starkare blir vår röst. Tack för att du genom ditt medlemskap bidrar till ett starkt fackförbund för scen och film.

SIMON NORRTHON
ORDFÖRANDE

Sören Vilks

PÅ OMSLAGET: FARRAGO, SKÅNES DANSTEATER
FOTO: NELSON RODRIGUEZ SMITH

Scen & Film – Teaterförbundets Tidning

Utkommer med sju nummer per år och sänds utan särskild beställning kostnadsfritt till Teaterförbundets medlemmar.

Prenumerationspris: 350 kronor/år.

Ansvarig utgivare: **Mika Romanus**. Chefredaktör: **Magdalena Boman**.

Layout: **Magdalena Boman**.

Återkommande medarbetare: **Gertrud Dahlberg, Ylva Lagercrantz Spindler, Gert Lundstedt, Peter Rehnfeldt**.

Redaktionskommitté: **Jörgen Bergmark, Franz Edward Cedrins, Måns Clausen, Petter Eriksson, Eleonor Fahlén, Bengt Fröderberg, Mikael Horned, Minna Krook, Aleksa Lundberg, Julia Reinhard, Mika Romanus**.

scen & film gör fördjupande reportage och intervjuer med personer verksamma inom scen- och filmområdet. Tidningen bevakar aktuella frågor av facklig, konstnärlig, kultur- och arbetsmarknadspolitisk natur.

Postadress: Teaterförbundet, Box 127 10, 112 94 Stockholm.

e-post: magdalena@mboman.se,

webbsida: www.scenfilm.se

Besöksadress: Kaplansbacken 2A.

Telefon: 08-441 13 00. Fax: 08-653 95 07. Redaktion: 070-664 55 59.

Annonser: **SB-Media AB**, Anders Jeppsson Tel: 08-545 160 76.

e-post: anders@sb-media.se

Tryck: **DanagårdLitho**, Ödeshög 2021.

Repro: **Cicero Tryck och media**.

ISSN 2001-5518

Scen & film är medlem i Sveriges Tidskrifter

Pdf på tidningen finns även på TFs hemsida: www.teaterforbundet.se

10

18

30

34

Innehåll nr 1-2021

4 MÅNADENS BILD

Scenograf och ljusdesigner: Markus Granqvist.

7 NYTT KLIV MOT EN YRKESNÄMND FÖR FILMBRANSCHEN

Mål att göra filmens yrkestitlar tydligare.

10 INTERVJU: NINA SANDSTRÖM

Gammalt hantverk nyckeln till hållbara kostymer.

12 TUFFA ARBETSVILLKOR FÖR SÅNGARE

Sångaravdelningen har sammanställt en ny och omfattande enkät.

18 HUR SER DANSSVERIGE UT EFTER PANDEMIN?

Corona skapar trötthet men också kreativitet på dansscenerna.

24 KRITIK MOT TJÄNSTEMANNASTYRE I UPPSALA

Kommunen blandar sig i fria grupperns inre planering.

28 KRÖNIKA: PARWIN HOSEINIA

"Jag vill inte gå tillbaka till det normala igen."

30 LJUDESIGN PÅ FRAMMARSCH

Franz Edward Cedrins: "Ljud är en förlängning av våra kroppar."

34 SPIKE VET VAD FILMARBETARNA SKA HA PÅ SET

Nästa nummer kommer den 7 april

Presstopp den 19 mars

10 Nina Sandström. Foto: Magnus Länje.

18 Ur Regionteater västs föreställning *Drämlek*.
Foto: Håkan Larsson.

30 Ur föreställningen *Drottningens juvelsmycke*.
Helsingborgs stadsteater. Foto: EmmaLisa Pauly.

34 På bild: Spike Jonzon.
Foto: Ola Kjelbye.

Övriga bilder i tidningen: sid 8: José Figueroa, sid 30: Aleksandra Sende.

Rymdvarelser i kolonial miljö

Fotografica

Namn: Markus Granqvist.

Ålder: 39 år.

Yrke: Scenograf, ljus- och videodesigner.

Det bästa med ditt yrke: Blandningen mellan kreativt skapande och administ-

rativt samordnande.

Aktuell med: En inlämning på Operan, med premiär nästa vår.

Kulturupplevelse som inspirerar: *Kite* på operan som ligger ute på SVT play till maj var väldigt fin. Hovkapellet och Operakören i ett helt nytt sammanhang. Jättefina ny arrangemang av starka låtar och väldigt bra video- och ljusdesign.

PARALLELLA BERÄTTELSE och nio olika rum. Markus Granqvist har valt en bild från *Rocky Horror Show* 2019 på Östgötateatern.

– Den här bilden har så mycket i sig, det är perspektiv som jag tycker om att jobba med. Att det går att zooma in och hitta flera olika parallella berättelser i ett rum, säger Markus Granqvist.

Den höga kontrasten mellan varmt och kallt ljus står tydligt mot varandra och ger en dynamik åt bilden.

Markus har både gjort scenografin och ljusdesignen till föreställningen. Att teatern var modig nog att säga ja ett så stort spretigt och visuellt projekt var roligt. På bilden syns bara en fjärdedel av dekoren. Projektionsdukar framför visade bland annat husets exteriör, bakom denna dekor fanns ett laboratium, samt ytterligare ett lager med ett jättelikt glitterdraperi och en gigantisk showljusrigg.

– Huset kunde dela på sig lodrätt, så mittendelen kunde hissas upp i taket, de andra vek sig åt sidorna och dekoren bakom trädde fram.

Estetiken är inspirerad av Hemingwaymiljöer i västerländsk kolonial stil.

– Historien är ju knäpp, men de här rymdvarelserna kommer till jorden och gör experiment med människorna, och vi valde att göra en koppling till västvärldens mörka koloniala tid.

Rymdpersonen nere till höger, har samma kläder som fåtöljen. Det finns en annan rymdperson i mattan ovanför. Efter ett tag börjar de röra på sig.

– Rymdpersonerna är ju nya här på jorden och försöker klä ut sig till sådant som finns här, men de har inte riktigt fattat vad skillnaden är mellan en fåtölj och en levande varelse. Det är Lena Lindgren som gjort kostymerna.

MAGDALENA BOMAN

Markus Gärdér

Den 15 mars byter Teaterförbundet namn till Fackförbundet Scen och Film. Då lanseras också förbundets nya hemsida. Förbundet får en ny grafisk profil och en ny logga.

Teaterförbundet byter namn till Scen och Film

– Namnbytet gör vi för att bättre spegla vilka vi är, vad vi gör idag, och för att vara tydligare för dem som vi ännu inte har som medlemmar, säger ordförande Simon Norrthon.

Processen med att byta namn har tagit tid. Den inleddes för närmare tio år sedan, men själva beslutet att slopa namnet Teaterförbundet tog först på förbundsåret i höstas.

– Att det tagit så lång tid beror på att namnet är gammalt. Men det var länge sedan förbundet enbart jobbade med teater. Med åren har scensidan utvecklats åt flera håll, och idag utgör tv- och filmbranschen en stor del av vår verksamhet, fortsätter Simon Norrthon.

I samband med namnbytet har förbundet gjort en genomlysning av sin kommunikationsstrategi för att ta reda på hur det kan bli mer attraktivt och modernt. Det har analyserat vilka huvudgrupperna inom förbundet är, hur det ska tänka kring sin långa historia men även framåt.

– Filmarbetarna är den grupp som växer mest. Det är en rätt stor avdelning inom förbundet idag. Det är också ett område

där vår representation ännu är svag med tanke på hur många som jobbar där, säger Simon Norrthon.

Den 15 mars presenteras förbundets nya grafiska profil, framtagen av Kristian Strand på OTW, när hemsidan Scen och Film lanseras. Sedan en tid tillbaka har kansliet haft fullt sjå med att ta fram nya brevpapper, pennor, skyltar och annat med den nya grafiska profilen.

– Det känns roligt att nu presentera ett nytt namn som representerar alla inom förbundet. Medlemmarna kommer först och främst att märka att vi byter kontaktuppgifter, e-postadresser och att de kopplas upp till en ny hemsida säger Åse Axberg, kommunikationsansvarig på Teaterförbundet.

De gamla kontaktuppgifterna till förbundet kommer att finnas kvar i minst ett år.

Även tidningen Scen & film kommer att göra en stegvis remake av sin grafiska profil.

MAGDALENA BOMAN

Startsladden till *The expected*

Carolina Sandvik har tilldelats Startsladden 2021 för skräckfilmen *The expected*. Startsladden är ett av världens största priser för kortfilm och delas varje år ut under Göteborgs filmfestival. Priset innefattar 350 000 kronor i bland annat filmutrustning. Carolina Sandvik är verksam som konstnär och animatör och jobbar huvudsakligen med egna stop motion-animerade kortfilmer.

Juryns hedersomnämning gick till

Christer Wahlbergs *Du är alltid 20*. Bakom priset står bland andra Svenska filminstitutet, SVT och Teaterförbundet.

BAROMETERN

Har du haft en coronaanpassad kulturupplevelse?

"Ja, men inte så många, vet inte varför"

James Lund, musikalartist:

– Ja, jag har tittat på digitala sändningar av scenkonst hemma. Jag har inte sett så många som jag borde. Vet inte varför det blivit så när så mycket finns tillgängligt och är gratis. Men jag såg Uppsala stadsteaters *Meningen med döden*, den funkade och var fint klippt.

Däremot var jag själv delaktig i en coronaanpassad upplevelse på Teater Västmanland med 50 personer i publik. Speciellt, det kändes lite tomt och var svårt att läsa av publiken. Samtidigt blev applådetacket intimt. En fin upplevelse.

"Nej, jag sitter så mycket framför datorn ändå"

Ammy Kjellsdotter, regional samordnare:

– Faktum är att jag inte gjort det, trots att jag jobbar med digitaliseringsfrågor för Centrum för dramatik. En anledning är kanske att jag sitter framför jobbdatorn hela dagarna och har små barn. Jag längtar mycket efter den levande teaterkonsten. Att få komma bort och ut. Satsningar på digitalisering är bra och teknik kostar. Men satsningarna saknar ofta medel för själva innehållet, den konstnärliga skapande- och omställningsprocessen, arbetstiden.

"Nej, det är inget jag har prioriterat, jag vill se scenkonst live"

Carl-Eric Christensen, biografanställd:

– Nej, det har inte blivit av. Att se scenkonst på exempelvis SVT play är inget jag prioriterat. Det var ett tag sedan jag såg scenkonst, och jag ser fram emot när den återigen visas live. På biograf Viktoria och Grand där jag jobbar reagerar publiken ofta över att vi bara tar in åtta personer oavsett storlek på salen. Restriktionerna borde vara bättre anpassat till lokalerna. Senaste gången jag personligen gick och såg film var vi åtta i publiken på Bio Capitol.

Fråga i förra numret:

Tar du höjd för märket när du löneförhandlar?

Ja 67 %

Nej 33 %

Har du haft en coronaanpassad kulturupplevelse?

Svara **Ja** eller **Nej** på:
www.teaterforbundet.se
eller www.scenfilm.se

Mål att göra filmens yrkestitlar tydligare

Nu tas nästa steg för att forma en yrkesnämnd. Filmbranschens yrkesgrupper ska bli tydligare – och starkare. Bland annat med hjälp från Teaterförbundets medlemmar.

ALLT MER FILM OCH TV spelas in. De stora strömningsbolagen är drivande, liksom den tekniska utvecklingen.

– Det ställer högre krav på svensk filmproduktion. Vi måste kunna visa upp den kunskap som finns här, att den är tillgänglig, annars riskerar filmarbete att hamna i andra länder, säger Charlotte Gimfalk.

Hon leder sedan 2018 ett projekt för att bygga upp en yrkesnämnd inom filmbranschen. Målet är att tydliggöra branschens yrkesroller och se hur de kan valideras. Samt att få utbildningar och yrkesliv att komma närmare varandra.

– Under våren bildas referensgrupper för olika yrken. Vi kommer att ta kontakt med filmarbetare för att kunna beskriva arbetsuppgifter och definiera kvalifikationer, bland annat genom Teaterförbundets film- och tv-avdelning säger Charlotte Gimfalk.

De yrkestitlar som finns idag är ganska diffusa. Särskilt för så kallade B- och C-funktioner – till exempel produktionskoordinator, platschef, rekvisitör, B-foto och elassistent.

– Genom att klargöra vad yrkena innebär blir det lättare för fler att söka sig till branschen, men också att anpassa utbildningar och kartlägga kunskapsluckor som behöver fyllas, säger Charlotte Gimfalk.

En förebild i arbetet med yrkesnämnden är brittiska ScreenSkills, en organisation som tar fram spetskurser för filmarbetare. De kvalitetsmärker utbildningar, förmedlar praktikplatser och

fördelar stöd till utbildningar vid film- och tv-inspelningar.

– I Sverige har vi tittat på hur andra branscher arbetar med liknande frågor. Bland annat byggbranschen som har tagit fram en modell med baskrav och certifiering för olika yrken. Men även frisörbranschen som jobbat med gesällbrev och kunskaper kring bemötande och service, säger Charlotte Gimfalk.

Med den professionalisering som projektet ska medföra, kommer filmbranschen sannolikt bli en stabilare sektor med utvecklad infrastruktur. Den kan ge nya arbetstillfällen och göra att fler hittar in i branschen, bidra till att mångfalden ökas och att arbetsmiljön förbättras.

– Det ger dessutom en tydlig signal till politikerna att ta steget och införa ett statligt produktionsincitament för film och tv. Sverige blir mer ett internationellt filmland att räkna med, säger Charlotte Gimfalk.

Bakom projektet står bland andra Film- och tv-producenterna, Teaterförbundet för scen och film, Svenska filminstitutet, SVT och regionernas produktionscentrum och Mediaföretagen.

PETER REHNFELDT

Teaterförbundet för scen och film har beviljats ekonomiskt stöd från Yrkeshögskolan för branschvalidering i samarbete med Mediaföretagen.

Succé för filmfestivalen i Göteborg

Göteborgs filmfestival blev en succé och en publikframgång, trots den pågående pandemin. Efter att snabbt tvingats ställa om fick festivalen ett enormt gensvar från publiken och från medier i mer än 45 länder.

JONAS HOLMBERG ÄR GLAD och lättad när han försöker sammanfatta årets filmfestival. Som konstnärlig ledare tvingades han tänka om rejält för att över huvud taget kunna skapa ett uns av festivalkänsla tillsammans med sina kollegor.

– Vi planerade länge för en fysisk festival i år, eftersom vi trodde att pandemin skulle vara över. Men under hösten stod det klart att festivalen måste genomföras digitalt. Hur skulle vi då kunna ge varje film tillräcklig omtanke och förmedla en gemenskap hos publiken?

Ett första steg var att inte ha ett lika omfattande program som tidigare. Antalet filmer minskades från cirka 400 till 27. De tidigare 17 olika biografssalongerna kunde inte användas. Filmerna visades istället digitalt för festivalens besökare.

Idéen var också att gestalta ensamhet

och isolering under temat ”sociala distanser”. Så vid isolerade visningar kunde en ensam person se festivalens filmer på arenan Scandinavium, fyren Pater Noster och biograf Draken. Platserna som valts ut blev plötsligt spektakulära och storslagna.

– Det blev en världsnöhet. Intresset var enormt, med bevakning av bland annat New York Times och CNN, berättar Jonas Holmberg.

Den tekniska grunden för att strömma festivalens filmer fanns redan på plats. Uppmärksammade filmtitlar och ett upplägg för att efterlikna premiärvisningar lockade besökare, hittills cirka 300 000. Förra året var motsvarande siffra 160 000.

Fester och branschträffar hölls inte på samma sätt som tidigare, men med sociala medier och interaktiva lösningar ordnades seminarier, intervjuer och prisutdelningar.

– Det engagemang och den respons vi fått är långt bortom vad vi föreställt oss. Det märks att många vill se film för att få sällskap och kanske tröst, men också för att diskutera och dela med sig av tankar och upplevelser, säger Jonas Holmberg.

Om all uppmärksamhet och publikens gensvar beror på nyhetens behag är svårt att säga redan nu. Det gäller också om formerna för att visa film är förändrade och om traditionella biobesök kommer att bli färre framöver.

– Vi är redan igång med planeringen av nästa års festival. Det är svårt att säga något om vad som ska ske då eftersom vi vet så lite om fortsättningen på pandemin. Men vi ska ta tillvara publikens engagemang och bygga vidare på det, säger Jonas Holmberg.

PETER REHNFELDT

Ny film blottar en bransch i fritt fall

Ur filmen *Fritt fall*.

*Trots stödinsatser får många yrkesverksamma kulturskapare varken tillgång till krisstipendier, a-kassa eller företagsstöd under pandemin. Det blir tydligt i filmen *Fritt fall* – om kulturarbetarnas situation under coronapandemin som hade premiär på årets digitala kulturkonvent Folk och Kultur.*

DEN SKIRA sommargrönskan i Gunnar Lindholms coronafilm står i skarp kontrast till den svarta höst som följde efter att smittspridningen sjönk under perioden juni – augusti. Då spirade ännu ett visst hopp efter vårens chockstängning av kulturbranschen.

Ännu var det möjligt att arrangera livekultur för uppåt 50 sittande personer i publiken. I december 2020 var det åtta som gällde, med följderna att de flesta kulturverksamheter åter stängde ned helt.

Ändå är budskapet fortsatt högaktuellt i filmen *Fritt fall – om kulturarbetarnas situation under coronapandemin*. Den skildrar inte bara läget för det fria kulturlivet under pandemin, utan tecknar i lika hög grad porträttet av en bransch som länge har befunnit sig i just fritt fall, med många namnkunniga medverkande, däribland skådespelaren Sven Wollter som i november 2020 gick bort i just covid-19.

Här beskrivs en svag infrastruktur som sedan 80-talet bygger på att konstnärer och andra kulturutövare måste starta egen firma och fakturera för att få jobb på de stora kulturinstitutionerna, i takt med att de kostsamma anställningarna blivit allt färre när de statliga anslagen sjunker. Som flera av de intervjuade i filmen vittnar om, däribland sångerskan Kerstin Wikström: Har du ingen egen firma får du inga uppdrag. Ett krav som hon har sett öka markant under gigeekonomins 2000-tal.

När pandemin sedan kom föll detta fragila frilansbygge som en kortlek. Samtidigt var det just de enskilda firmorna, de som alltså utgör en stor del av branschen, som initialt glömdes bort när de första krispaketerna skulle delas ut, något som fick sångerskorna Rita Saxmark och Linnéa Sallay att starta "Upprop för enskilda firmor" med över 8 000 namnunderskrifter som följd.

Men det finns också andra försvårande omständigheter, som att det vid ansökan krävdes avtal och dylika bevis på att uppdrag hade förlorats för att kunna ta del av bidragen. Men som Konstnärsnämndens direktör Anna Söderbäck säger i filmen: få tecknar sådana avtal i kulturbranschen.

Simon Norrthon, Teaterförbundets förbundsordförande, berättar i sin tur om hur förbundet har slagits för att medlemmar med enskild firma ska få ta del av krispaketerna från dag ett. Men helst av allt önskar han att det inte hade behövts.

– Det borde finnas möjligheter att istället anställa fler i branschen, att kulturutövare kunde välja om de vill vara egenföretagare eller anställda. De tvingas in i det och kan inte fakturera det de egentligen ska ha. Det gör mig förbannad.

YLVALAGERCRANTZ SPINDLER

HALLÅ DÅR...

Kulturen kan hotas när algoritmer styr

Hallå där **Mattias Desac**, ny projektledare för programavdelningen på ABF i Stockholm, aktuell med "Den förutsägbara kulturen – corona, konst och kapitalism". Du skrev rapporten som kreativ chef på kommunikations- och PR-byrån Bohm Bohm Room. Vad vill du belysa

med den?

– Hur coronakrisen kan komma att förändra den kulturpolitiska spelplanen framöver. Och i förlängningen även den konstnärliga friheten, som en följd av ett växande övervakningssamhälle.

– Jag tror att det är viktigt att se hur kultursektorn befinner sig i en större kedja av världshändelser, vilket rapporten vill synliggöra.

Vad innebär det nya övervakningssamhället i praktiken?

– Att det kan komma ett större behov av att bevaka människor digitalt för att kontrollera pandemier i framtiden, vilket i sig riskerar att hota den konstnärliga friheten och människors integritet, speciellt i länder som redan nu har auktoritära regimer.

Vad blir då konsekvensen för just konsten?

– Att algoritmer som idag styr vad du ser för reklam i dina sociala medier, eller föreslår vad du ska lyssna på för musik, även kan komma att påverka det konstnärliga innehållet och därmed begränsa urvalet. Därav titeln *Den förutsägbara kulturen*, i bemärkelsen: riskerar den att bli förutsägbar, på grund av algoritmer? I förlängningen, vad händer med de små aktörerna

när mediejättarnas algoritmer alltmer styr vilken typ av kultur vi bör ta del av, utifrån ett vinstperspektiv? Kommer bara de stora aktörerna att överleva?

– Personlig data är helt enkelt vår tids olja eller guld.

Kan du ge ett konkret exempel på hur övervakningskapitalism kan styra konstnärliga val?

– Det skulle kunna vara att streamingbolagen börjar jobbar alltmer med mätbara värden, genom att maximera hur vi ska påverkas av vad vi ser. Överlag riskerar de så kallade streamingbubblorna att bli allt smalare, och därmed få in oss som individer i ett förutsägbart mönster när det kommer till hur vi konsumerar och upplever vår omvärld. Det kan i hög grad komma att påverka hur kultur och konst skapas i framtiden.

YLVALAGERCRANTZ SPINDLER

Journalistförbundet har presenterat en undersökning om hur journalister alltmer utsätts för hot och hat i arbetet, med själv censur som följd. Nu vittnar allt fler i kultursektorn om liknande upplevelser.

Affischbild till *Främling*.

Själv censur allt vanligare inom konsten

KONSTNÄRLIG SJÄLV CENSUR är något som utlöses av hot och hat, eller på grund av att man är rädd för att exempelvis förlora finansiering av ett projekt.

Det fastslog inledningsvis ordförande Simon Norrthon, i ett samtal med dramatiker Gertrud Larsson och filmregissören Goran Kapetanovic under rubriken: *Den begränsade friheten – om yttrandefrihet och själv censur*. Det arrangerades av Teaterförbundet och Dramatikerförbundet under Folk och Kulturs kulturpolitiska konvent i februari.

Goran Kapetanovic berättade hur inspelningen av hans omtalade tv-serie *Kalifat* som sändes i SVT 2020 – en thriller om den religiösa fundamentalismens förförande och förgörande krafter – omgavs av stor oro från SVT:s sida om hur den skulle tas emot. Flera gånger frågade de sig

om den ens kunde sändas på grund av det känsliga ämnet (GP kom också senare att anklaga den för att demonisera muslimer).

Goran Kapetanovic tycker att det var modigt av SVT att ändå gå vidare. Den största kritikern kom istället att bli han själv, något han tror bottnade i en inre konsekvensanalys.

– Det fanns så mycket att ta hänsyn till: Hur ska jag porträttera det här så det inte blir känsligt och inte trampar vissa religioner och folkgrupper på tårna? Det var ständigt en själv censur, säger han.

Gertrud Larsson valde att berätta om sin erfarenhet av vad hon benämner som uppdragsgivarens själv censur, när premiären av hennes satir *Främling* – om Bert Karlsson och flyktingpolitik – ställdes in dagen före premiären. Något hon tror berodde på rädsla för det känsliga ämnet.

– Det var ett slags intern själv censur, hävdar hon (enligt Riksteatern handlade det istället om att den inte uppnådde ”slutresultat”).

Hennes väg ut ur frustrationen var att tala öppet om upplevelsen.

– Om jag hade varit tyst och inte tagit debatten, hade det drabbat mig mer.

Att fiktion utkrävs ansvar, som vore det fakta som presenterades, var också en utmaning som diskuterades. Simon Norrthon påpekade att det blir allt svårare att hävda att något bara är teater eller tv, och fick medhåll av Goran Kapetanovic:

– Det finns större krav på att skapa realism idag. Jag tror det beror på att vi har ett helt nytt informationsflöde att förhålla oss till än för bara 10 – 15 år sedan.

YLVA LAGERCRANTZ SPINDLER

Öppna samtal en förutsättning för trygga rum

*Korta anställningar och dolda maktstrukturer riskerar att skapa otrygga arbetsplatser. Under rubriken **Trygga rum** fördes ett samtal på Folk och Kultur om hur alla kan inkluderas på en arbetsplats.*

NÄR KOSTYMDESIGNERN Mary-Anne Buyondo började jobba på Malmö opera fick hon höra att en person i huset ska ha sagt att ”det verkar vara en trend att anställa icke-vita, vars namn man inte kan uttala”.

– Jag blev lite chockad. Kanske var den här människan bara missunnsam för stunden, men man vill ju inte vara anställd på grund av en trend, konstaterade hon under ett samtal med rubriken *Trygga rum* som arrangerades av Teaterförbundet och Svensk scenkonst under kulturkonventet Folk och Kultur.

Mary-Anne Buyondo, som varit aktiv i Teaterförbundets normkreativa grupp, säger att i efterhand är hon tacksam för att hon ändå fick höra om kollegans åsikt. Det har lärt henne att bli mer kritisk och vaksam. Men trots att hon vet att hon inte

blev inkvoterad, utan anställdes utifrån kompetens, bär hon ändå med sig känslan av otillräcklighet. Det som också kallas för bluffsyndrom.

– Många anställda är ju vita och om fler tycker så här är det väldigt deprimerande.

Ett arbetsklimat där alla bekräftar varandra och talar öppet om missförhållanden är vägen ut ur vad som annars kan bli just otrygga rum. Men ofta tas istället frågorna upp på ledningsnivå, är hennes erfarenhet.

– Som regissör är trygghet en grundförutsättning för det konstnärliga arbetet. Men hela huset ska förstås kännas som en trygg arbetsplats. Det är särskilt viktigt då arbetet med konst i sig är forskande och otryggt, sa Karl Seldahl, regissör och konstnärlig ledare på Estrad Norr och inkluderade även publikens trygghet.

Han framhävde rapporten *Ett tillfälle*

att ta vara på för att skapa förändring som togs fram efter metoo-hösten 2017, och som finns att ladda ner på Teaterförbundets hemsida.

Att jobba preventivt och att vara medveten om hur härskartekniker och inofficiellt ledarskap fungerar innan något sker, är viktigt, menade han.

– Det är en sak att ha en jämställdhetsplan, men hur får man den att fungera i praktiken? Det arbetet måste ständigt pågå och förändras. Du kan inte bara jobba med det i ett år.

Trygghet måste också finnas i valet av produktioner. Vad händer exempelvis när gamla verk sätts upp, påpekade Mary-Anne Buyondo, när förlegade värderingar och idévärldar plötsligt får liv på scenen?

YLVA LAGERCRANTZ SPINDLER

Nina Sandström

Född: 1966.

Bor: Uppvuxen i Umeå, bor i Nacka.

Aktuell med: Kostymer till *Löftet* på Kungliga Operan i Stockholm inklusive planerade workshops på temat hållbara kläder, utställningen *In Character - costumes & images* (först visad på Kennedy Centre i New York) som just nu också står på vänt.

Utbildning: Konstfack i Stockholm.

Produktioner i urval: *Fanny och Alexander* och *Richard III* på Dramaten, *Medea*, *Peter Grimes* och *Karmelitersystrarna* på Kungliga Operan. *Carmen Moves* på Folkoperan, *Eroica* på Göteborgsoperan, *Werther* på Unga Dramaten, *Leap Second* på Malmö opera och *Triptych* på Norrlandsoperan.

Utmärkelser: Medaljen Litteris et Artibus 2017 för sina framstående insatser som kostymdesigner.

På gång: En ännu hemlig utställning och textila workshops på Nordiska museet, barockopera på Vadstena-Akademien (premiär 10 juli) inklusive undervisning i hållbarhetsarbete samt ett stort drömverk på Malmö opera som även det ännu är hemligt.

Vintage och hållbart skapar nya arbetsmetoder

– Att köpa begagnade kläder för en uppsättning är det mest hållbara alternativet. När jag insåg vilken negativ påverkan textilier har på klimatet var det en självklar väg att gå.

Det säger kostymdesignern Nina Sandström, just nu aktuell med *Löftet* på Kungliga Operan.

MED KUNGLIGA OPERANS nyskrivna verk *Löftet* gör Nina Sandström vad som utlovas vara Kungliga Operans första uppsättning med hundra procent hållbara kostymer.

Förslaget kom från vd:n, Birgitta Svendén, i linje med institutionens hållbarhetsmål. Nina, som redan jobbat med återvinning i många år, nappade genast.

– Jag tänker att en scen som Operan kan inspirera stort och hoppas att den kan bli en förebild när det gäller hållbarhet, säger hon när vi ses via videolänk efter ännu ett inställt livemöte detta märkliga pandemiår.

Hur jobbar du hållbart med kostym?

I *Löftet* har Nina Sandström främst handlat second hand, därtill använt växtbaserade färger för patinering och infärgning. Det mesta har hon hittat på Myrorna eller Stadsmissionen. Men det innebär inte att hon har övergivit symaskinen: att hitta rätt plagg är en sak, att hitta rätt modell och storlek en annan.

– Vi var mycket smalare förr. När det gäller äldre plagg måste de därför ofta sys om. Skrädderihantverket har alltså blivit viktigare för den som vill jobba hållbart, säger hon.

Med vintage har också nya arbetsmetoder vuxit fram.

– Normalt gör man kostymskisser som visar exakt hur plaggen skall se ut. I *Löftet* har jag istället gjort skisser som beskriver de olika känslorna i scenerna och det som ska berättas. Men jag har fått göra det mer stiliserat. Inga av kläderna ska ju sys. Istället har jag haft över ett år på mig att bara köpa second hand.

LIBRETTOT ÄR SKRIVET av Susanne Marko och är inspirerat av hennes föräldrar som gifte sig 1944, för att en månad senare deporteras till Auschwitz. Här har även kören fått individuella kostymer (vanligtvis gör man annars en enhetlig design till alla) som denna gång ska vara klara redan innan repstart. Detta för att de ska kännas rätt på kroppen från början i en uppsättning som ”berättar om något av det värsta som hänt i världshistorien”, som Nina Sandström uttrycker det.

Men *Löftet* är långt ifrån Nina Sandströms första verk med hållbarhet som vision. Det är en inriktning hon har haft i flera år, och som växte ur insikten om nyproducerade kläders negativa påverkan på klimatet.

– Enorma mängder vatten krävs vid odlingen av bomull, giftiga bekämpningsmedel används som gör textilarbetare sjuka samt att det förorenar grundvattnet, motiverar hon beslutet.

Med utställningen *Slow Fashion Fairy Tales*, som premiärvisades på Nirox i Johannesburg förra året, jobbade hon också med upcycling, en metod där man ändrar plagg samt syr helt nya av gamla textilier.

Ytterligare en väg att gå för den som vill arbeta mer hållbart med kostym är en gammal beprövad metod – att rota i den egna garderoben. Det har de större institutionerna alltid gjort. Som Dramaten.

– Att låta äldre teaterkostymer komma upp på tiljorna igen är också ett sätt att återbruka kläder, utropar Nina Sandström entusiastiskt.

VARJE PLAGG BÄR på årsringar. De utgör ett stycke teaterhistoria; det noteras vem som har burit plagget, i vilken uppsättning och under vilket år, konstaterar Nina.

– Det är något visst med att få tag på Max von Sydows paletå eller Harriet Bosses skor.

– Jag brukar säga att en riktigt bra kostym har en egen själ, ett slags magi i en kappa eller rock. Jag älskar det uttryck som samlats i sömmarna!

Jobbar du endast hållbart numera?

– Nej, det gör jag inte. Men jag är intresserad av att se hur långt det går att ta hållbart tänkande. Jag kan hantverket från grunden och där någonstans tänker jag att jag också skulle kunna få med mig mer av de kunskaper jag har från min morfar som var skräddare.

– Överlag tror jag att vi måste hitta tillbaka till en gammal hantverkstradition och lära yngre designers att jobba så. Det är nog en av nycklarna till en hållbar kläd- och livsstil.

Så gamla hantverk som sömmerska är inte på väg att dö ut?

– Nej, jag tror att vi går i en motsatt riktning nu. Hittar du en klänning som du tycker om, men som har fel storlek, kan du ju köpa den och sy om den. Då är du en bättre miljökonsument.

Sångarnas tuffa arbetsvillkor i fokus

En ny och omfattande enkät bland sångare visar att otryggheten är stor och de ekonomiska villkoren är tuffa. Sångaravdelningen vill nu uppmärksamma politiken och försöka förändra arbetsvillkoren.

FASTA ANSTÄLLNINGAR inom scenkonsten har minskat, samtidigt har frilansuppdrag och kortare anställningar blivit vanligare.

Sångaravdelningen inom Teaterförbundet är en av de yrkesavdelningar som påtagligt märkt av utvecklingen. De har vänt sig till ett stort antal sångare för att få reda på hur arbetsvillkoren ser ut, och fått 194 svar.

– Svaren i enkäten är oroande på flera sätt. Bland annat tjänar en tredjedel av dem som svarat mindre än 200 000 kronor per år. Det är inte så mycket, särskilt då de flesta har sex till nio års eftergymnasial utbildning och studieskulder, säger Joa Helgesson, operasångare och vice ordförande i sångaravdelningen.

Han menar att enkätsvaren är viktiga för att kunna påverka politiker och andra beslutsfattare som på olika sätt styr utvecklingen för scenkonsten.

– Men också för att visa alla som utbildar sig hur arbetsmarknaden ser ut.

I enkätsvaren framkommer framför allt oro och otrygghet när det gäller a-kassan, sjuk- och föräldraförsäkringen och stöd vid förlorad inkomst.

Coronapandemin har också tydliggjort att både den som har enskild firma och aktiebolag hamnar mellan stolarna. Enligt enkäten har väldigt många fått avslag från a-kassan. Inkomsterna

har samtidigt minskat, närmare hälften av dem som svarat har förlorat 80–100 procent det senaste året, säger Joa Helgesson.

Obetald tid för instudering, repetitioner och förberedelser är också angelägna frågor som framkommer bland svaren. Liksom att utländska arbetsgivare kan välja sångare från andra länder av ekonomiska skäl.

– Många svar visar också på problem med att jobba i flera olika länder. Det skapar förvirring på Skatteverket och Försäkringskassan, som har svårt att ge besked om hur reglerna ska tolkas. Cirka en tredjedel av dem som svarat har råkat ut för dubbelbeskattning, säger Joa Helgesson.

Nu genomförs en systematisk sammanställning av svaren i enkäten. Sedan är planen att en branschdag ska hållas, där innehållet kommer att diskuteras med agenturer, chefer, politiker, rektorer med flera.

– Förhoppningen är också att innehållet ska vara värdefullt för andra yrkesavdelningar liksom för fackförbund i andra länder. I längden hoppas vi kunna bidra till att utvecklingen vänder och att villkoren för sångare och andra kulturarbetare förbättras, säger Joa Helgesson.

PETER REHN FELDT

Mer om undersökningen finns på www.teaterforbundet.se

Ett nytt kollektivavtal för film-, tv- och videoinspelning gäller sedan januari. Förutom att avtalet ger löneökningar ska arbetstider, yrkestitlar och royaltyrättigheter ses över av Medieföretagen och Teaterförbundet för scen och film gemensamt.

Filmfrågor synas i flera arbetsgrupper

HELA KULTUROMRÅDET har påverkats av coronaviruset och restriktionerna som införts det senaste året. Något som även slagit mot svensk film- och tv-produktion.

Men i slutet av januari blev ett nytt kollektivavtal klart på film- och tv-området, där löneutvecklingen följer den övriga arbetsmarknaden och ger en ökning på sammanlagt 5,4 procent under 29 månader. Det är vi nöjda med, säger Madeleine Wagemyr, förhandlingschef på Teaterförbundet för scen och film.

Arbetsgivarnas avsättningar till avtalspension förändras också med avtalet. Det omfattar numera fler yngre personer efter att tidigare endast gällt för den som fyllt 25 år.

– Även det är mycket positivt eftersom många är unga i branschen och på sikt får en stor fördel av att tidigare kunna få in-

betalning till sin tjänstepension, förklarar Madeleine Wagemyr.

UNDER DET NYA avtalets giltighetstid kommer samtidigt ett antal viktiga frågor att ses över av tre olika arbetsgrupper med representanter från både Medieföretagen och Teaterförbundet för scen och film.

– En arbetsgrupp kommer att gå igenom olika yrkestitlar för att se till att de är aktuella och tydliga. Det är viktigt när branschen ständigt förändras och tar in internationella benämningar, säger Madeleine Wagemyr.

Även regler kring arbetstider kommer att granskas av en arbetsgrupp. Reglerna kan behöva förtydligas eftersom olika tolkningar leder till många frågor eller till tvister på arbetsplatserna.

– Teaterförbundet har också fått ge-

hör för att en arbetsgrupp ska se över hur fler yrkesgrupper kan ta del av royaltys framöver. Det handlar om klippare, ljud-designer, maskdesigner och stuntutövare, säger Madeleine Wagemyr, som också uppmärksammar att titeln ”regissör” i avtalet nu också innefattar ”reklamfilmsregissör”.

Båda parter är också överens om att följa det pågående arbetet med riktlinjer och handledning för intima scener inom scenkonsten. Meningen är att riktlinjerna ska kunna implementeras inom filmområdet.

Under hela 2021 gäller även det tillfälliga så kallade coronaavtalet. Det reglerar ersättningar när filminspelningar måste pausas eller ställas in på grund av corona, i övrigt gäller det nya avtalet.

PETER REHNFELOT

Löneökningar i fyra nya scenkonstavtal

Teaterförbundet har förhandlat fram alla nya kollektivavtal på scensidan. Lönerna ökar med 5,4 procent under avtalsperioden – helt i nivå med märket och övriga arbetsmarknaden. Dessutom erkänns flera nya yrkesgrupper nu som upphovspersoner.

CIRKUSARTISTER SKA räknas som konstnärlig personal och pedagogisk personal får samma anställningsvillkor som administrativ och teknisk personal. En gemensam arbetsgrupp bildas om ska jobba med upphovsrätt för digitalisering och devising – ett arbete som ska vara klart senast den 31 maj. Det är några av nyheterna i det nya avtal som har tecknats med fria professionella teatrar inom Teatercentrum.

Det är några av resultaten när fyra nya avtal har förhandlats fram av Teaterförbundet för scen och film. Det så kallade märket, den norm som styr hur mycket lönerna ska öka på den svenska arbetsmarknaden, har förhandlats fram på alla områden.

Madeleine Wagemyr, förhandlingschef och förbundsjurist på Teaterförbundet för scen och film, tycker överlag att målen med förhandlingarna har uppnåtts med de nya avtalen.

– Vi är nöjda att vi i samtliga fall har fått löneökningar i paritet med den övriga arbetsmarknadens, detta trots att scen och film är områden som har varit extra utsatta under pandemin 2020.

Vad skulle du säga att ni är mest nöjda med?

– Att vi på scenområdet lyckades få in i avtalen att yrkeska-

tegorierna mask-, ljud- och videodesigners nu erkänns som upphovspersoner. Det är något de har kämpat för länge.

Som en del av kollektivavtalet för institutionsteatrarna ska också det partsgemensamma rådet med Svensk scenkonst arbeta fram en bemötandekod och riktlinjer för intima scener på scenområdet. Parterna är överens om att en dialog ska föras om hur resultatet kan implementeras även på privatteaterområdet.

– I avtalen med Dans- och Teatercentrum har vi desutom fått in ytterligare avsättningar för tjänstepension, säger Madeleine Wagemyr.

YLVA LAGERCRANTZ SPINDLER

Avtalen på scenområdet rör:

- Institutionsteatrar, privatteatrar, fria professionella teatrar och fria professionella dansgrupper/koreografer.
- Läs mer om de nya avtalen, som alla gäller under 29 månader, på hemsidan: www.teaterforbundet.se

Så skapade Daniela lågbudgetskräck

Vad som skulle bli Sveriges första skräckfilm riskerade istället att bli en rosa mardröm. Kostym- och maskdesignern Daniela Krestelicas berättar hur ett alltför kalkrikt vatten höll på att stjälpa hela inspelningen av *Andra sidan*.

VIT SNÖ VRÄKER NER över Stockholm när vi ses i kostym- och maskdesignern Daniela Krestelicas ateljé ett tvärkast från Gullmarsplan, för att tala mörk skräck.

I veckorna jobbar hon annars i Boden, med något mycket snällare – barnfilm, närmare bestämt andra säsongen av *Lasse-Majas detektivbyrå*. Nu har hon fått en extra hemresa. Anledning: två Guldbaggenomineringar för bästa kostym och mask, sistnämnda tillsammans med Love Larsson och Eva von Bahr för vad som har lanserats som Sveriges första skräckfilm.

Andra sidan (regi och manus: Oskar Mellander och Tord Danielsson) handlar om det nykära paret Shirin (Dilan Gwyn) och Fredrik (Linus Wahlgren) som flyttar in i sitt drömhäus – vilket snart visar sig vara hemsökt av något som vill åt Fredriks son Lucas.

Jag undrar om hon blev förvånad över att hennes arbete för en experimentell skräckfilm nominerades i hela fyra kategorier. Förutom för kostym och mask/smink, också för visuella effekter och ljud/ljuddesign, varav sistnämnda däremot ledde till en Guldbagge till Fredrik Lantz vid årets helt digitala Guldbaggegalan.

– Ja, jag blev sjukt förvånad, både över att bli nominerad, men också för att de nominerade ett Moving Sweden-projekt (som ger stöd åt just lågbudgetsatsningar, reds anm) och för att skräckgenren är väldigt smal.

Hon berättar hur de var tvungna att skala ner både på antalet skådespelare och inspelningsmiljöer för att det skulle gå runt ekonomiskt.

– Normalt är man ett helt team som gör kostym och mask. Här var vi bara två, jag och assistenten Felicia ”Leffe” Kronlöf.

HUR GÖR MAN DÅ kostym och mask till skräckfilm? Vad kan man jobba med för att framkalla kalla kårar hos publiken i en film med intentionen att också kännas skandinaviskt ljus? Daniela Krestelica – som även har en kurs i kriminologi i bakfickan, därtill en utbildning i HR med inriktning på psykologi – kommer osökt in på färgspråk.

– Jag läste att i filmen *Sjätte sinnet* blev det rött någonstans så fort det kom ett spöke. Det hade jag nog aldrig själv registrerat, men det är kul att jobba så med en bäge, en förändring av karaktärer.

– I *Andra sidan* jobbade jag också med färg, inspirerad av konstnären Leonora Carrington. Så länge stämningen var bra i huset försökte jag ha varma färger på Shirin. När det blev läskigt använde jag istället kallare och ljusare färger. På så vis försökte jag förstärka känslor i olika scener. Förhoppningsvis är det inget någon märker, utan bara registrerar.

Ljus var överlag en viktig faktor som Daniela Krestelica jobbade med i *Andra sidan*.

– Vi filmade hela tiden i mörker. Därför hade vi ingenting vitt i produktionen. Det blir för starka kontraster och kan bli överexponerat. Istället jobbade vi mycket med ljushetsgraden och komplementfärger till hud, som med Shirin på slutet. Både för att hon skulle synas, men även för att ge utrymme för graderingar i smuts och blod.

Men det höll på att gå snett med rysarkänslan.

– Vi filmade i Fårösund, på Gotland, och när jag skulle färga om ett par plagg där så blev alla rosa, trots att jag använde exakt samma kulör som i Stockholm! Det visade sig bero på den höga kalkhalten i vattnet.

– Vi fick åka hem och färga om alla kläderna igen, berättar hon med ett gapskratt.

Hur var det att jobba med skräckfilm? Lärde du dig något nytt?

– Det var jätteroligt att få möjligheten att jobba med en ny genre och nya tekniska utmaningar, som i det här fallet alltså bland annat innebar ljushetsgrader i kostymen.

Skulle du kunna tänka dig att jobba med skräck igen?

– Ja, väldigt gärna! Det finns så många olika subgrupper inom den genren att utforska.

– Både jag och Leffe (Felicia) såg det nog också lite som terapiarbete att göra filmen då vi båda är lättskrämda och ville utmana oss även på den fronten!

Många av filmerna du har jobbat med handlar annars om psykisk ohälsa. Som Flickan, mamman och demonerna, Kungen av Atlantis och Psykos i Stockholm. Är det en slump?

– Skratt! Nej, men det ena ledde nog till det andra. Det började med Suzanne Ostens film *Flickan, mamman och demonerna*. Kanske blev jag sedan tillfrågad om de andra för att jag hade gjort den filmen innan. Eller så beror det på att temat ligger i tiden bland filmare.

YLVALAGERCRANTZSPINDLER

Daniela Krestelica

Född: 1984.

Aktuell med: Andra säsongen av Lasse-Majas detektivbyrå i Boden, teateruppsättningen *När Baba faller i poolen är klockan 23.47* (regi: Astrid Menasanch Tobieson) med beräknad premiär i vår på Kulturhuset Stadsteaterns scen i Husby.

Utbildning: Kurs i perukmakeri på StDH, två och ett halvt år som maskörslärling via Stiftelsen Hantverk & utbildning på Unga Klara samt HR med inriktning på psykologi och enstaka kurser i kriminologi och socialantropologi.

Produktioner i urval: *Girl's will make you blush* (Unga Klara), *Längsta dagen* (film), *Jakten på tidskristallen* (julkalender SVT), "Måste gitt" (SVT), *De redan frälsta* (Riksteatern).

Kritik mot AF kultur media

Klagomålen på AF kultur media har varit omfattande. Arbetssökande möter handläggare som inte kan ta hänsyn till hur branschen fungerar, när reglerna ska tillämpas.

KERSTIN ABRAHAMSSON är vice ordförande för Dansavdelningen och beskriver de förändringar som många dansare har sett det senaste året.

– Tidigare mötte man en handläggare med branschkunskap som kunde ta i beaktande att dansare kan få uppdrag genom att till exempel kontakta koreografer och nätverka, detta utöver att söka de få utanannonserade jobb som finns. Handläggaren kunde ta hänsyn till helheten – hur mycket jobb man haft och hur det såg ut framöver. Idag är antal ansökningar av utanannonserade jobb det enda som räknas. Det är ett regelverk som inte fungerar för vår bransch.

Den som behöver hjälp av Arbetsförmedlingen måste nu söka jobb utanför sin bransch och det blir allt svårare att vara kvar inom sitt yrke.

Kevni Zulal, chef för AF kultur media, understryker att det aldrig har varit i enlighet med regelverket att ”stämpla mellan

jobb”, även om han vet att det förekommit.

– Ansvaret för att tillämpa bestämmelserna har centraliserats, det är mer enhetligt och rättssäkert, säger Kevni Zulal. Vi hade inte kunnat möta det senaste årets tillströmning av 12 000 nya arbetslösa inom kultursektorn om vi hade haft samma organisation som tidigare.

Både kontroller och meddelanden till a-kassorna, som håller i utredningsprocessen, har ökat.

– Vi behöver informera om hur kontrollfunktionen påverkar och hänvisa till a-kassan, som också har varit hårt belastad. Vi har försökt förklara våra insikter om kulturarbetarnas vardag för a-kasseutredningen, men regelförändringar är svåra utifrån sin komplexitet, säger Kevni Zulal.

KAJSA OLSOON

Klara 6

Kungliga Operans *Mästersångarna i Nürnberg* är en av de många föreställningar som ställts in.

12 000 föreställningar ställdes in 2020

Över 12 000 föreställningar och konserter ställdes in i Sverige 2020 – av de hittills räknade. Det visar en ny undersökning bland medlemmarna hos Svensk scenkonst.

Inställda arrangemang har skapat en djup ekonomisk kris för scenkonsten och så länge publikrestriktionerna pågår måste därför krisstöd fortsatt delas ut, konstaterar författarna. Det akuta läget för privata scener betonas särskilt.

Undersökningen visar också att 90 procent av medlemmarna har svarat att de kan garantera goda eller mycket goda möjligheter att genomföra smittsäkra arrangemang framöver.

Du kan läsa mer om undersökningen på svenskscenkonst.se

K | KULTUR
akademin

NYA KURSER

ARTS DYNAMICS

För professionella kreatörer som vill få konstnärligt anpassade strategier samt verktyg i sitt entreprenörskap. Kursledare: Sofie Marin.

Aktiviteten är finansierad av Regionutvecklingsnämnden, Västra Götaland, inom projektet Affärsutveckling och konstnärlig progress.

SÅNGGESTALTNING FÖR DANSARE OCH SKÅDESPELARE

I samarbete med Dansalliansen och TeaterAlliansen. Kursledare: Pia Olby.

Kulturakademin är en resurs för kompetensutveckling inom Scenkonst, Audiovisuella medier, Musik och Bild & Form. Kulturakademin erbjuder behovsbaserad och nischad kompetensutveckling för yrkesverksamma.

SÖK VÅRA AKTIVITETER PÅ KULTURAKADEMIN.COM

DAGBESKED FÖR FILMEN

Syftet och målet med den här webbkursen är att framför allt du som arbetar med dagbesked ska få fördjupad kunskap om hur du skriver ett dagbesked, dels få inspiration och tips.

Kursledare: Anette Wiman och Filippa Palm.

GÖR TURNÉ TILL SUCCÉ

Gör turné till succé är en kurs för dig med turnéerfarenhet inom musik, cirkus, teater och dans med inriktning mot barn och unga. I samarbete med Förvaltningen för kulturutveckling och Regionteater Väst.

k play

På K-play hittar du Masterclasses samt fördjupande Web och Podcasts.

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

Två miljoner extra till upphovsmän i *Störst av allt*

Den första svenskproducerade Netflixserien, *Störst av allt*, rönt stor framgång när den släpptes 2019 och har streamats i över 190 länder. Den tidigare vd:n för Rättighetsbolaget, Ulf Mårtens, inledde då förhandlingar om ett avtal med Netflix som gav upphovspersoner och medverkande en grundläggande kompensation. Men även rätt till ytterligare kompensation om deras program skulle streamas ett stort antal gånger.

Nu har *Störst av allt* streamats så pass många gånger att ytterligare två miljoner kronor kommer att delas ut till rättighetshavarna.

– Det är fantastiskt roligt att serien har nått sådana stora framgångar att våra yrkesgrupper nu får ytterligare ersättningar för sina prestationer. Vi är väldigt glada att vi kunde teckna detta avtal med Netflix och därigenom möjliggöra för rättighetshavarna att ta del av produktionernas framgångar, säger Christine Strindberg, vd för Teaterförbundets Rättighetsbolag.

Många sökande till tredje utlysningen av krisstöd

Över 7 200 ansökningar om krisstöd hann komma in till Konstnärsnämnden innan stängning av utlysningen i februari. Det är betydligt fler än vid förra omgången.

– Att ansökningarna har ökat med 54 procent är ett tydligt tecken på hur stora behoven är bland konstnärerna, kommenterar Konstnärsnämndens direktör Anna Söderbäck.

Största procentuella ökningen står teater för med 61 procent, Därefter kommer filmen med 58 procent samt bild och form med 57 procent.

Dessa grupper ska nu dela på en betydligt lägre summa pengar än vid förra omgången, vilket kommer att kräva en än hårdare urvalsprocess, varnar Anna Söderbäck för.

De fick pris av Svenska teaterkritikers förening

Teateråret 2020 blev många föreställningar fattigare. Trots det har Svenska teaterkritikers förening i vanlig ordning delat ut sina tre priser. År 2020 gick de till ljuddesignern Ellen Ruge (teaterpriset), scenografen Märta Fallenius (barn- och ungdomsteaterpriset) och kompaniet Norrdans (danspriset). Föreningens medlemmar röstar fram pristagarna för teaterpriset samt barn- och ungdomsteaterpriset. Danspristagaren utses av en särskild jury.

Roger Stenberg

En av de föreställningar som visats många gånger digitalt är Mattias Anderssons uppsättning av *Idioten*.

Stora publiksiffror för digital kultur

Flera kulturaktörer har kunnat redovisa rekordsiffror under pandemin. Därtill har helt nya målgrupper nåtts. Om inte i form av en publik på plats, så i varje fall digital.

Årets upplaga av Göteborgs filmfestival drog in en dubbelt så stor publik som förra året – och det redan halvvägs in i festivalen. Även Stockholms filmfestival kunde glädjas åt många digitala besökare 2020, men de drogs samtidigt med stora ekonomiska förluster.

– Utan statliga bidrag hade festivalen inte kunnat genomföras, säger festivalchef Git Scheynius till Kulturnytt.

Dramaten kunde i sin tur redovisa 375 000 visningar på Dramaten play under 2020.

Daniel Rylander blir ny chef för Dalateatern

Daniel Rylander tillträder som teaterchef på Dalateatern till sommaren. Därmed lämnar han posten som konstnärlig teaterchef på Byteatern i Kalmar – som nu söker hans efterträdare. Enligt ansökningskriterierna ska detta vara någon som ”brinner för länsteateruppdraget och kan fortsätta att utveckla teatern”.

Chefsposten på Byteatern är delad. Verkställande teaterchef är fortsatt Linda Stenberg.

Rättelse

I förra numret angavs fel namn på dem som representerade yrkesgrupperna ljuddesign och maskdesign i utredningen kring royalty inom film. Rätta namn är maskdesignern Annika Stödborg och ljuddesignern Carl Edström.

Digitalt kunskapsmöte om inkludering den 8 mars

Vems blick? Vems berättelse? är ett digitalt kunskapsmöte om inkludering och representation som hålls den 8 mars.

Ambitionen är att inspirera film- och tv-branschen att bättre inkludera personer som rasifieras. På programmet står föreläsningar och samtal som vill belysa vikten av inkludering och normkritisk kommunikation. Tips med konkreta åtgärder utlovas.

Arrangörer är Film & tv producenterna, Svenska filminstitutet, SF Studios och Teaterförbundet för scen och film, med stöd av #skådespelerskorsomrasifieras och #tystnadtagning.

Anmälan görs senast den 7 mars på webbadressen: vemsblickvemsberattelse.confetti.events

Nytt metoo-upprop i Tyskland

Fyra år efter metoo fortsätter nya upprop mot sexuella trakasserier att poppa upp världen över. Senast i Tyskland där 185 skådespelare nu har kommit ut som hbtq-personer, med krav på större mångfald i film- och teaterbranschen.

Under hashtagen #actout valde de i februari att framträda i Süddeutsche Zeitung med både namn och bild, rapporterar Sverige Radio Kulturnytt.

Folkets bio

Ur filmen *Josefin & Florin*.

Ellen Fiske tilldelas årets Mai Zetterling-stipendium

Dokumentärfilmaren Ellen Fiske tilldelas årets Mai Zetterling-stipendium. Bland hennes senaste filmer finns Guldbaggenominerade *Scheme birds* och *Josefin & Florin* som vann PrixEuropa 2020.

Hon får stipendiet för att hon "... med vänlig auktoritet och vidöppen blick låter oss kliva in i traditionellt marginaliserade världar och göra dem till våra". Prissumman på 200 000 kronor gör stipendiet till ett av Sveriges största för dokumentärfilmare. Det har delats ut sedan 2006.

Lokala satsningar förändrar landets dansscener

Hur kan scenkonsten överleva efter coronapandemin när Netflix och HBO kommit att ersätta vårt behov av konstnärlig stimulans?

Kommer scenkonsten återvända till det normala eller behöver den hitta nya vägar?

Scen & film har pratat med fem danskonstnärer om coronastrategier och ödesval.

Nelson Rodriguez Smith

NÄR RUTIN OCH VARDAGSLIV omkullkastades i mars förra året och världen, mer eller mindre, tvingades stänga ned infann sig en nyfiken vakenhet hos flera av danskonstnärerna Scen & Film varit i kontakt med. Hur skulle vi nu lyckas genomföra de uppdrag vi är satta till att göra?

– Det var nästan lite spännande när det hände. Usch, det låter motbjudande att säga så, men det fanns en energi som kom av krisen. ”Nu jävlar är det allvar, hur löser vi det?”, säger Martin Forsberg, danschef på Norrdans i Härnösand.

Monika Milocco, som basar över dansverksamheten på Regionteater Väst i Borås (RTV), känner igen den energin.

– Till en början höll vi avstånd och arbetade mycket utifrån dansarnas egna önskemål. Vi lyckades vända oron till att bli något kreativt, berättar hon.

Norrdans blev snabbt uppmärksammade i riksmidier för sitt

koncept *Norrdans take away*, där publiken kunde beställa ett kortare stycke till sin innergård. RTV satsade mycket på internt processarbete och digitala lösningar. Båda institutionerna lyckades genomföra sina höstrepertoarer för skolklasser i respektive region, men i och med den andra pandemivågen, som återigen kräver nya kreativa lösningar, så försvinner orken alltmer.

– Jag var nog ganska naiv först. Tänkte ”hej och hå, bara hösten kommer så går det här över”. När hösten sen kom med alla anpassningar det innebar så tänkte jag istället ”jamen då är det här det nya normala”. Nu säger andra vågen att ”ni ska tillbaka ner i kolkällaren igen”, då är det lätt att bli förbannad, ledsen och trött, slår Martin Forsberg fast.

– Vi har också fått ökad arbetsbelastning, förklarar Monika Milocco. Vi ska inte bara ha en plan att ha i huvudet, utan flera. Vi ska hitta alternativa lösningar på både kort och lång sikt. Som

Ur föreställningen *Farrago* i regi av Kit Brown på Skånes dansteater.

chef ska jag ju också skapa trygghet och vara tydlig, ”det är de här riktlinjerna vi har och de här riskanalyserna har gjorts”.

MILOCCO HAR SNEGLAT åt idrottens håll, som hon menar har större likheter med dansen rent praktiskt än andra konstformer i det här läget, för att se hur de har löst distansproblematiken. Hur kan vi fortsätta utföra ett yrke som kräver fysisk kontakt och samtidigt följa restriktionerna?

– Att ändra koreografin i föreställningar som redan var klara gick ju inte, då blir det ju något annat. Så jag tittade bland annat på Brottningsförbundets riktlinjer och bestämde att vi inte kan undvara fysisk kontakt. Vi är ju bara sex dansare och har kunnat skapa en egen ”bubbla”. Det primära har varit att hålla ett avstånd på minst en och en halv meter till vår publik.

Norrdans har också löst det fortsatt osäkra läget med att låta

dansarna repetera ett nytt stycke i en coronasäkrad ”bubbla”. Däremot planerar de inte för någon turné under våren, utan sparar den till hösten. Premiären kommer istället att hållas internt på teatern. Men att allt snart ska återgå till det normala tack vare vaccinet är inget Martin Forsberg vågar hoppas alltför mycket på.

– Jag märker att jag är lite skeptisk. Så vi planerar för framtiden med många olika scenarion samtidigt.

Inte heller dansaren Kit Brown på Skånes dansteater tror att vi kommer att se ljuset i tunneln på ett tag. När stycket *Second Landscape* ställdes in förra året startade han och kollegan Samuel Denton en podd, *DancePod with Skånes Dansteater*, där de möter kollegor i samtal om kreativa processer. Han vill se positivt på läget, men erkänner att det nog är lite av ett försvar.

– Jag tror inte vi kommer att kunna jobba som vanligt än på länge. Istället tror jag vi måste anpassa verksamheterna för att nå

Bild ur Regionteater Västs föreställning *Drömlek*.

ut bättre lokalt, i mindre skala, om vi vill spela live. Det kommer nog att dröja innan vi kan turnéra igen, åtminstone internationellt. Det här är ju saker vi behöver bli bättre på oavsett, med tanke på klimatförändringarna till exempel.

Ett arbete som syftar till att nå ut mer till den lokala publiken kan dock komma att innebära en uppgörelse med dansvärldens hierarkier, tror Brown. Historiskt har det småskaliga inte haft samma status som större, institutionella produktioner, menar han.

– De större scenernas storsatsningar når prestige, de småskaliga genererar inte lika mycket uppmärksamhet, mindre projekt får dessutom en lägre budget.

NYSTARTADE DANSINITIATIVET (DI) i Luleå vill också satsa på lokal danskonst. Inte enbart på grund av corona, utan också för att stärka värdet av konst som tilltalar lokalbefolkningen. Per Sundberg, konstnärlig ledare på DI, beskriver sin verksamhet som ”Norrbottens första fria scen med utgångspunkt i samtida

dans och cirkus”. Idén är att satsa lokalt i Luleå, där scenen som öppnades 2019 ligger, och att turnéra främst regionalt.

– Det har inte funnits någon annan renodlad dansscen i hela Norrbotten, trots att Norrbotten är en av Sveriges största regioner. Vi vill vara samtida och jobba utifrån den kontext som vi befinner oss vilket kan skapa konst som inte görs i en storstadsregion.

Eftersom Dansinitiativet är nytt på sin himmel har inte samma trötthet, som kan infinna sig på de etablerade danshusen, drabbat

”Ett arbete som syftar till att nå ut mer till den lokala publiken kan komma att innebära en uppgörelse med dansvärldens hierarkier.”

KIT BROWN, SKÅNES DANSTEATER

Petra Ålvstrand

Ur Dansinitiativets föreställningen *Out of urgency*.

”Jag hoppas att vi kan använda tiden som getts oss till att se in i tomheten och förstå att den är ett tillstånd alla befinner sig i hela tiden.”

JOSEPHINE GRAY, IRAQI BODIES

kompaniet ännu. De har använt tiden till att bygga upp en organisationsstruktur och under hösten genomfördes även ett internationellt samarbetsprojekt, *Out of urgency*, där fyra olika verk i fyra olika länder spelades samtidigt, både för en livepublik och genom virtuell uppkoppling.

– Jag har aldrig gjort något liknande. Det var häftigt att få ta del av andra länders publikreaktioner, samtidigt som vi fick relatera till vår publik i rummet. Vi fick jättestora reaktioner på att det var något unikt som hände, berättar Sundberg.

Ur föreställningen *Rite of exile* med Iraqi bodies.

Det är lätt att tänka att pandemin, trots allt, bidragit till ökad kreativitet i dansvärlden. Även om en viss trötthet har smugit sig på, så har samtliga utövare som Scen & film varit i kontakt med hittat nya vägar för att nå ut till sin publik.

Men inte alla ser digitala lösningar eller ”business as usual”-andan som någonting positivt. Josephine Gray, en av de konstnärliga ledarna i dansgruppen Iraqi bodies, menar att vår längtan efter tiden före pandemin är ett sjukdomssymtom i sig.

– Jag är starkt skeptisk till idén om att vi ska tillbaka till en normalitet. Det som var innan, var det verkligen så fantastiskt?

Speciellt i Sverige så har ju publikflödena varit i princip icke-existerande. Vi behöver tänka om, komma ifrån det förgivettagande. I livet finns en existentiell trötthet, nu har vi tid att konfrontera våra känslor.

GRAY ANSER ATT scenkonsten fått en mäktig konkurrent i streamingsajter som Netflix och HBO, där folk enkelt och bekvämt kan ta del av spännande historier, berättade genom special-effekter och dramaspäckade storylines.

– Hur kan vi tävla mot den här typen av underhållning? Jag

Iraqi bodies

hoppas att vi kan använda tiden som getts oss till att se in i tomheten och förstå att den är ett tillstånd alla befinner sig i hela tiden, även om vi fyller den med olika saker. Om vi vågar stanna där kanske vi börjar uppskatta konst på ett mer bottnat sätt. Vilken scenkonst behöver vi skapa här och nu, vad är det som händer i rummet tillsammans? Vi har jobbat på det sättet i tio år och försöker fortfarande att nå den poesin, berättar Gray och brister ut i ett hjärtligt skratt.

ALEKSA LUNDBERG

Dansalliansen

Dansalliansen anställer dansare

Ansök 1 februari - 31 mars 2021

Info om hur du ansöker finns på
www.dansalliansen.se

Vid frågor ring eller mejla
08-442 79 90 | info@dansalliansen.se

BARNKULTUR I, 30 hp

För att du vill bredda och fördjupa dina kunskaper om kultur för, av och med barn. För att du vill träna ditt kritiska tänkande och din analytiska förmåga och för att du brinner för barns rättigheter!

Läs mer på www.barnkultur.su.se/bki000
Ansök senaste den 15 april till HT-21

Centrum för barnkulturforskning
Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen

Stockholms
universitet

Åsikter om val av regissör, ovilja att kommunicera och prioritering av gästspel.

Listan med kritik på hur Uppsala kommuns kulturförvaltning styrt stadens fria kulturaktörer är lång. Men alla håller inte med.

Tjänstemannastyre i Uppsala retar

Stefan Sandberg

Björn Dahlman i Bananteaterns föreställning *Frankenstein*.

Upp kulturarbetare

EN ARMLÄNGDS AVSTÅND är som bekant den osynliga regel som styr det politiska arbetet för kulturen. Politiker ska stötta, men inte lägga sig i det konstnärliga arbete.

På senare år har det uppstått situationer där så inte har varit fallet. Som 2013, när kulturnämnden i Borås kritiserades för tjänstemannastyre i samband med en chefskarusell på Borås stadsteater. Och på konstområdet i Sölvesborg 2019, när den SD-styrda kommunen beslutade sig för att sluta köpa in utmanande samtidskonst.

Nu höjs även kritiska röster om tjänstemannastyre i Uppsala. Relationen till kulturförvaltningen beskrivs som ansträngd och ett utbrett missnöje märks bland kommunens fria kulturarbetare.

Vid en rundringning till scenkonstnärer nämns exempelvis upplevelsen av en godtycklig syn på vad professionell scenkonst är och att avslag på anslag ska ha getts med motiveringar som att uppsättningen inte kan garantera kvaliteten.

– Att kommunen går in och tycker till i rent konstnärliga frågor är direkt inskränkande på principen om en armlängds avstånd. De tycker också till om huruvida olika aktörer ska rikta sig mot olika målgrupper eller ej. Det är en fråga som inte bör avgöras på tjänstemannanivå, tycker en person som av oro för att förvärpa relationen till kulturförvaltningen väljer att vara anonym.

Björn Dahlman, konstnärlig ledare för Bananteatern som har funnits i Uppsala sedan 2002, är en av dem som säger sig ha upplevt skepsis när hans grupp har velat utvecklas konstnärligt och nå en ny publik.

– Som om argumentet att vår och andras möjlighet till utveckling inte har någon betydelse, säger han.

– Jag blir fly förbannad. Detta är ju att motverka ett klimat som gör att konstnärligt drivna aktörer vill verka här!

En annan återkommande kritik vid en rundringning är att kulturförvaltningen väljer att ta in gästspel, på bekostnad av det lokala kulturlivet.

– Det heter att scenkonst ska tas in utifrån för att få in sådant som inte finns i Uppsala, vilket jag stödjer fullt ut. Men jag upplever att det köps in i stora mängder, samtidigt som de lokala grupperna inte får medel att spela för samma målgrupper.

– Jag har flera gånger fått ställa in planerade produktioner och spelperioder för vissa målgrupper för att anslagen inte räcker, samtidigt som det köps in för dessa målgrupper utifrån, säger Björn Dahlman.

Men Maud Nyberg, skådespelare samt dramatiker och producent på Panikteatern, känner inte igen bilden av att kulturförvaltningen skulle lägga sig i det konstnärliga arbetet. Däremot tycker hon att anslagen till det fria kulturlivet kunde vara högre.

– Årliga verksamhetsstöd och produktionsstöd är mycket låga i jämförelse med andra professionella grupper runt om i landet, säger hon.

Hon ser fram emot ett större engagemang från förvaltningens sida i form av exempelvis referensgrupper och samtal om vad det fria kulturlivet erbjuder.

– Jag önskar att vi tillsammans, artister, producenter, tjänstemän, kulturchefer, kunde arbeta åt samma håll, med det allra bästa för Uppsalapubliken i fokus.

PÅ KULTURFÖRVALTNINGEN ställer man sig frågande till kritiken om att man skulle prioritera gästspel, ha åsikter om konstnärliga val eller välja bort vissa produktioner på grund av en konkurrensbild.

– Ingenting av detta har nått oss. Vi arbetar med att skapa ett så brett scenkonstutbud som möjligt vad gäller genre, variation och målgrupp. Det innebär att vi stödjer de lokalt verksamma frigrupperna, men också köper in turnerande föreställningar, säger Anna Franzén, stabschef och biträdande förvaltningsdirektör på kulturförvaltningen.

YLVALAGERCRANTZ SPINDLER

Konstprojektet
DYSLEXIKRAFT
söker producent!

Vill du jobba med vår kommande
utställning och uppsättning?

Frågor och ansökan mejlas till
info@artikel31.se

KONSTNÄRSNÄMNDEN

Aktuella utlysningar Sista ansökningsdag:

31 mars - Film: Arbetsstipendium

14 april - Teater: Arbetsstipendium

29 april - Teater, film: Internationellt utbyte
och resebidrag

20 april - Dans: Residens i Sverige

20 april - Dans: Internationellt utbyte
och resebidrag

www.konstnarsnamnden.se

K

Stuntutövare organiserar sig för bättre arbetsvillkor

Seth Ericson är något av en stuntpionjär i Sverige. Han har länge sett att villkoren för hans yrkesgrupp behöver bli tydligare och bättre.

Tillsammans med kollegor är han nu på väg att bilda en särskild grupp för stuntutövare inom Teaterförbundet för scen och film.

DEN SENASTE TIDEN har flera möten hållits med personer som jobbar med stunt. Upp till ett 20-tal deltagare har medverkat. Målet är att stuntutövare ska bli en tydlig yrkeskategori och att de som är verksamma på området ska kunna driva viktiga frågor tillsammans.

– Stunt är ett yrke som utvecklas hela tiden. Bara de senaste åren har mycket hänt, bland annat ökad efterfrågan på att spela in rörelser till digitala karaktärer. Många nya utövare har också tillkommit, vilket är jätteroligt, säger Seth Ericson.

När han själv kom tillbaka till Sverige 1997 efter att ha varit verksam i USA i flera år hade han med sig en skyddsdräkt och lite riggmateriäl.

– Jag ringde till Teaterförbundet för att bli medlem och berättade om vad jag jobbade med. Då blev det helt tyst, då var det inte många som hade kommit i kontakt med stuntutövare, berättar Seth Ericson.

Idag har han en hel studio i Ulvsunda i Stockholm, full med material och verktyg som använts i olika produktioner. Dessutom

har han en lastbil som kan behövas för att få med det som behövs när större stuntuppdrag ska genomföras.

– Jag har själv en bakgrund från elitgymnastik, klättring och fallskärmshoppning. Nu söker sig fler till yrket från bland annat cirkusvärlden eller olika kampsporter, säger Seth Ericson.

ÄN SÅ LÄNGE ÄR könsfördelningen ojämn inom yrket. På de möten som hittills hållits har mansdominansen varit stor, endast en kvinna har deltagit. Däremot är åldersfördelningen väldigt spridd, från ungefär 20 till 70 år.

– Den allmänna kännedomen om vad det innebär att jobba med stunt är inte så stor. Det finns fortfarande en föreställning att vi bara hoppar in och gör farliga saker i olika scener, berättar Seth Ericson.

Många missar att en stor del av yrket går ut på planering och koordinering. För att lyckas behövs ett noggrant samarbete kring bland annat bildvinklar, ljussättning och problemlösning. Men också själva utförandet där särskilda tekniker och färdigheter är

Hanna Krissa

Seth Ericson tillsammans med skådespelaren Johanna Hedberg efter en stunt i februari för en reklamfilm.

avgörande liksom skydd och säkerhetsåtgärder.

– Det roligaste med jobbet är att det är väldigt kreativt och hela tiden går att utveckla och förbättra. Det svåraste är komplexiteten med nya platser, miljöer och situationer, vilket samtidigt är lärorikt och omväxlande, säger Seth Ericson.

DE FRÅGOR SOM KAN vara aktuella att börja diskutera i en stuntavdelning inom Teaterförbundet för scen och film, är flera och delvis ganska grundläggande.

– Våra yrkestitlar är ett exempel. Idag används många olika, från stuntperformer till stuntrigger, performance och stunt driver. Titlarna går att göra mer enhetliga, säger Seth Ericson

– Men vi behöver också diskutera vilka avtal som passar bäst för vårt arbete och de olika uppgifterna. Tidigare ingick stunt i Teaterförbundets artistavdelning, nu i skådespelaravdelningen, men vi kanske bör ingå i film & tv-avdelningen. Det är värt att diskutera, säger Seth Ericson.

Dessutom finns det flera områden som kan ses över för att ge

bättre villkor vid både stuntutövning och stuntkoordination. Det handlar om nivåer på gager, övertidsregler, upphovsrättigheter med mera. Men också om det kan vara en fördel med någon form av licensiering för yrket.

– Förhoppningen är nu att intresset för att bilda en avdelning är stort och att både kunskap och erfarenhet kan samlas och spridas.

Strax före presstopp höll stuntutövarna ytterligare ett nytt möte. En arbetsgrupp bildades i syfte att lägga en strategi för det framtida arbetet med stuntfrågorna.

– Om allt faller väl ut kan vi starta under våren 2021, säger Seth Ericson.

PETER REHN FELDT

Vill ni komma i kontakt med någon av representanterna i gruppen? Vänligen kontakta: Seth Ericson seth@stuntgruppen.se 070-6934025 eller Nilla Hansson contact@nillahansson.com 070-572 25 93.

Vill vi verkligen tillbaka till det gamla?

JAG SNACKADE MED en branschkollega häromdagen på Facetime. Ännu ett kärt ansikte på en tråkig skärm igen. Normalt hördes vi på det viset titt som tätt även innan pandemin. Samtalen har nu intensifierats med ämnen som jag även vidrört med andra kollegor. Jag har upptäckt att vi är några, som trots vår stora längtan till det gamla normala, delar en gemensam oro över just det efterlängttade gamla normalas återkomst.

Pandemin har givetvis sett olika ut för många kulturarbetare genom året – på gott och ont. Oavsett yrkeskategori, med eller utan jobb, med eller utan inkomst, verkar det ha varit pandemins påtvingade krav om att ställa om och att inte veta, som varit det mest energikrävande, både privat och på jobb. Psykiskt har livet påmint lite om känslan av krig fast utan vapen, bomber, vandaliserade hus och gator i spillror. Många har pendlat mellan en blandning av frozen fright, ambivalens, extrem lösningsorientering och ibland kapitulation för att orka. Överlevnad.

Vi längtar efter en tid där vi åter kan repa fritt, äntligen känna på varandra, spela och umgås som vanligt igen. Vi söker efter en tid och ett liv som är som förut. Men vill vi verkligen helt och hållet gå tillbaka till det gamla och normala?

Visst vill jag kasta mig ut och sväva över scenen. Och visst vill jag kunna röra mig helt fritt i rummet och utforska min karaktär utan den där aktiverade bromspedalen som numera är konstant närvarande i kroppens rörelsemönster. Ja, jag vill viska, fnissa, vara nära mina vänner och kollegor och ta den där ölen efter rep. Leva i känslan av att vara en del av något på riktigt som ska gå till premiär utan att det ligger ett ”vi får se” i luften.

Men när jag hör omgivningen oroligt säga ”jag undrar vad detta kommer att göra med oss” så hamnar jag i en undran om vad post-pandemin INTE kommer göra med oss. Kommer vi minnas värdet av det som varit bra om vi inte är absolut påtvingade att leva i det?

KOMMER DU FORTSÄTTA ringa faster lika ofta, dra igång projekt, läsa den där bokserien du alltid tänkt, investera tid i sångträning för att nu, äntligen, hinner du bara vila?

Kommer jag likt nu, fortsätta komma mina närmsta närmre än vad jag trodde var möjligt. Kommer jag någonsin börja längta efter folk jag egentligen inte saknar? Finns det delar av pandemins påtvingade konsekvenser som vi kommer att vilja hålla kvar?

Det här säger jag med privilegiet att ha ett avlönat jobb, men med oturen att leva i covidsviter. Aldrig mer vill jag gå tillbaka till det gamla normala helt och hållet igen.

Det krävdes en pandemis andra våg för att få mig att inse att jag längtat efter en tid för eftertanke, tystnad, vila, återhämtning och ro, utan dåligt samvete över att inte vara arbetsmässigt produktiv – något som jag inte ens visste att jag saknat eftersom tiden inte funnits.

Nu har några av oss tid för att sätta ord på det och eventuellt påbörja ett förändringsarbete. I det nya normala längtar jag efter ett tempo där vi får möta oss själva på ett nytt sätt.

Tacka vet jag att få tid att vantrivas med sig själv en stund.

PARWIN HOSEINIA, SKÅDESPELARE, MUSIKALARTIST

Tillfälliga regler förlängs

En del av de tillfälliga regler som riksdagen införde förra våren förlängs till den 1 januari 2023. Det gäller den höjda ersättningen och lättningen i arbetsvillkoret. De tillfälliga reglerna om karens och medlemsmånader upphörde den 4 januari 2021 enligt tidigare beslut.

Våren 2020 beslutade riksdagen om tillfälliga lättningar i villkoren för a-kassa och att höja a-kassetaket, för att dämpa coronakrisens negativa effekter på den svenska ekonomin. Reglerna skulle gälla året ut. I december beslutades att delar av de tillfälliga reglerna förlängs och kommer att gälla 2022 ut.

Ersättningens storlek och arbetsvillkoret

Regeländringarna innebär att du kan få upp till 1 200 kronor per dag från a-kassan under de första 100 dagarna av en ersättningsperiod. Därefter är maxbeloppet 1 000 kronor per dag.

De fortsatta tillfälliga reglerna innebär också att du inte behöver ha arbetat fullt lika mycket för att uppfylla ett arbetsvillkor.

På vår webbplats unionensakassa.se kan du läsa om arbetsvillkoret och ersättningens storlek.

Karensen och medlemstid

Från och med den 4 januari 2021 inleds åter en ersättningsperiod med 6 karensdagar och från och med januari räknas åter varje medlemsmånad som en månad.

UNIONEN
A-KASSAN

Du hittar mer information om oss och om arbetslöshetsförsäkringen på vår hemsida unionensakassa.se. Om du har frågor kan du skicka ett meddelande på Mina Sidor eller ringa på 0770-77 77 88.

Bionostalgi i ny antologi

EN SAK ATT SAKNA under pandemin är biobesöket. Streamandet har förvisso skjutit i höjden, men vad är väl det mot en helt underbar kväll i biomörkret? Mot att få slå sig ned i salongen framför vita duken? Fast det man saknar kan man också minnas.

Den vältajmade antologin *Biominnen* hjälper oss med det (trycket i seriehäftesformat väcker också minnen). Redaktören Holger Nilén inleder med en minnesbild från Vinterpalatset i Stockholm. I salongen skakar det bokstavligen under fötterna vid premiären på *Jordbävningen* 1974. Utplacerade kolossala subwoofers fick det att kännas i hela kroppen på publiken.

Det är föreningen Liv i Sverige som i *Biominnen* samlat röster om biobesök och biografier runt om i landet. Projektet drog igång hösten 2019. Biobesökare liksom "maskinister, biljettrivare och andra som haft biografen som sin arbetsplats" uppmanades skriva ned och skicka in sina minnen. Antologin samlar 57 av dem. Allt finns arkiverat på Nordiska museet för kommande forskning.

I ANTOLOGIN FINNS MINNEN av alla de sorter. Vi får vara med om första biobesöket och vid första kyssen i biomörkret, vi går på matiné- och Folkets hus-föreställningar, hör publiken vissla med biljetterna och stampa med fötterna, känner popcornen träffa oss i nacken ...

Tyvär är det bara äldre generationers minnen. De som är födda på 80-talet och senare borde ha inkluderats. Yngre må kolla film på datorn idag, men de går också på bio. Deras upplevelser är säkert annorlunda. Dem hade jag velat höra om.

Behållningen med boken är inte filmerna i sig, utan minnet av när och var man såg dem. På en kvarters- och landsortsbiograf till exempel, som fanns i varje stadsdel och håla för inte länge sedan. Som bion i bruksorten Bromölla. Oskar Friberg minns "ett ingenting som man bara känner till om man som 15-åring drivit runt i Bromölla centrum en februarikväll". Ett "ingenting" som förvandlas till någonting på Bromöllabiografen.

Gunilla Sternelius minns när hon ser *Fäbodjantan* på porrbiobion Fenix. Hon gapar och ler. Inte för sexet utan handlingen: "Hur kunde man bara komma på något sådant? ... en mässingslur vars ljud hade en tändande effekt på alla kvinnor." Medan Ulla, dotterdottern till biografmaskinisten Otto Sand i Fagersta minns "den säregna lukten av den varma projektorn och av film".

Biominnen är en hyllning till biografen, och att se film på bio. Må köerna ringla långa till salongerna när pandemin blåst över.

GERT LUNDSTEDT

Riksteatern dansenhet får ny konstnärlig chef

Cecilia Suhaid Gustafsson har utsetts till ny konstnärlig ledare för Riksteaterns dansenhet. Hon kommer senast från Scensverige där hon jobbade som projektledare för Scenkonstbiennalen 2021 och har tidigare varit konstnärlig ledare för Atalante i Göteborg. Cecilia Suhaid Gustafsson tillträder sin post den 1 juni.

Teater Alliansen

KOMPETENSUTVECKLING FÖR DIG
SOM ÄR SKÅDEPELARE

JUMP IN AND IMPROVISE ONLINE

med Sheila Gray, 23–24 mars

SKÅDEPELERI I TV-SERIER ONLINE

med Elisabet Sevholt, 12–16 april

WEBBKURS I SÅNGGESTALTNING

med Pia Olby via Kulturakademin, 8–28 april

KAFKAS ARKIV

Föreställning och workshop, 9 maj

FYSISK TRÄNING

GAGA ONLINE

med Emma Rozgoni

VIEWPOINTS ONLINE

med Anne Jonsson

LÄS MER OCH ANSÖK PÅ

www.teateralliansen.se/kurser

FÖLJ TEATERALLIANSEN PÅ FACEBOOK FÖR LÖPANDE UPPDATERINGAR

Franz vidgar ljuddesignen

Ljudkonsten får en alltmer framkjuten plats under pandemiåret när dans och teater förvandlas till radiodrama och film.

Ljuddesignern och kompositören Franz Edvard Cedrins berättar om hur gäddor i vassen, tromboner och pacemakers kan användas i film, scen, i utställningar och i VR-produktioner.

FÖR DRYGT TIO ÅR sedan gick Franz Edvard Cedrins ut StDH:s utbildning till ljuddesigner. Med en bakgrund som bildkonstnär och musikproducent började han komponera musik för orkester, och blev samtidigt intresserad av att även jobba kreativt med andra typer av audiellt berättande. Sedan dess har han

arbetat med att utforska och undersöka vad ljuddesign och ljudkonst kan vara. Många gånger till egen nyskriven musik i film, galleri- och scenkonstsammanhang.

– Jag roas av att tänka på ljud och musik som en förlängning av våra kroppar. Det har också på sätt och vis blivit en av utgångspunkterna i flera av de projekt jag arbetat med. Jag jobbar alltid simultant som både ljuddesigner och kompositör i en produktion. Yrkesområdena överlappar varandra, men är ändå viktiga att hålla isär eftersom det är två olika yrkesroller, säger Franz.

Pandemiåret har inneburit inställda och uppskjutna produktioner, men även fortsatt arbete i format som är anpassade till fysisk distansering. Det har inte gjort att ljudets betydelse har minskat – snarare tvärtom.

Scenkonstverket *Hamlet*: musik och ljudverk för 12 högtalare, slagverk och tromboner. Folkteatern i Göteborg Regi/Koreograf: Örjan Andersson.

– Teater- och dansproduktioner jag jobbat med har förvandlats till radiodrama och film. Koreografiska verk omarbetas till hör-lursverk eller musikalbum som kan upplevas även utanför ett specifikt scenrum. Andra projekt har blivit ljud och VR-upplevelser som ska presenteras online, för att ta några exempel, säger Franz.

TROTS TUFFA TIDER HAR HAN inte haft brist på uppdrag. Fram till april visar Spritmuseum i Stockholm hans musik- och ljudverk till utställningen *The party is over*. Just nu jobbar han bland annat med filmmusik till ett par tv-serier och skriver musiken och gör

ljuddesignen till Örjan Anderssons kommande produktion *Antigone* på Helsingborgs stadsteater. För arbetet till *Ett drömspel* på Folkteatern i Göteborg håller han precis på att spela in tromboner utifrån ett koncept där han skapar olika verk för bleckblås som ska spelas upp unisont både live och i ett 20-tal högtalare i föreställningen.

En egen dansfilm står också på projektlistan, dessutom ska han tillsammans med koreografen Caroline Byström inleda arbetet med hennes nya verk, *It can sound like a party, privacy*, med premiär senare i år. Inför det projektet ska han under dagen lyssna igenom

The end of books, Dramaton 2020, Audiorama/Atalante. Ljudbaserad teaterföreläsning av Sticky Drama: Olof Runsten, Ruby Nilsson & Patrik Patsy Lassbo.

The party is over. Spritmuseum Stockholm 2021.

veckans inspelningar av olika pacemakers.

– Vi är precis i starten av processen, och jobbar med olika tankesätt kring somatisk musik, deep listening, audioguider, och temat integritet och offentlighet. Av ren nyfikenhet ville vi pröva att jobba med pacemakers och de rytmer och ljud de kan producera.

Franz använder sällan ljudbanker med ”readymades”. Han gör egna fältinspelningar som ett led i arbetet. Till *Hamlet* (Folkteatern i Göteborg, 2017) fanns utrymme att spela in krypande trädgårdssniglar och sedan förstora mikroljudet i relation till musiken.

– Haha, ja idén bakom det konceptet kan ses lite som en lek med Hamlets meta- och vedergällningsteman och som en påminnelse om att det vi hör och lyssnar till inte alltid är det vi tror. Det är också generöst att få skriva musik till en så mäktig text och samtidigt inspireras av de där sniglarna. Eller som i några andra

scener, få inspireras av hydrofonupptagningar av lömska tvåki-loggäddor som grälar om revir i skärgårdarna utanför Öregrund.

DET ÄR EN PIGG och entusiastisk Franz som ger intervjun från ett arbetsrum i Stockholm där han byggt en studio. Beroende på arbetsprocess och produktion jobbar han i alla möjliga rum, men just nu är han i sitt ”hemmabygda coronahögkvarter”, omgiven av högtalare, instrument och en mängd krukväxter.

Rummet är kanske inte alltid optimalt för inspelning av exempelvis stråk eller basuner men funkare ändå utmärkt som smittsäker huvudcentral, och kaktusarna gillar ljusinsläppet, säger han och skrattar.

Han har också en större ljudstudio/ateljé där han provar saker praktiskt, som olika VR-system eller hur det kan låta när man stoppar ner en högtalare i ett akvarium.

Synen på ljuddesign förändras ständigt, anser han, från att ha

Ur Magnus Lindmans bearbetning av *Drottningens juvelsmycke* där Franz skapade musik och ljudverk för 14 högtalare. Regi: Örjan Andersson Helsingborgs stadsteater.

varit något ganska diffust till att ha tydlig potential och funktion. Intresset har växt och det finns mycket att utforska.

– Jag tycker att Audiorama, vilka firar 10-årsjubileum i år, gör ett jättespännande jobb. De gjorde bland annat hörspelsfestivalen Dramaton 2020 på Atalante i Göteborg. En toppencurerad festival med svenska och internationella gästspel. Såsom *The end of books* av Sticky Drama, en ljudbaserad teaterföreställning som väldigt charmigt diskuterade relationen mellan författare och läsare, läsande och lyssnande.

Sedan flera år är Franz engagerad i styrelsen för avdelning 115. Under 2021 arbetar han med en seminariereserie på temat Ljuddesign & musik för scenkonst tillsammans med intresserade koreografer och regissörer.

– Vi diskuterar hur olika arbetssätt, förväntningar och processer inom talteater och dans kan se ut. Förhoppningen är att få mer inblick i varandras arbete och gemensamt titta på, och kanske hit-

ta, fler metoder när vi samarbetar i olika typer av produktioner. Alla är såklart välkomna att medverka!

– Jag tror verkligen på att vi hela tiden tillsammans ska undersöka och arbeta med frågor som hur, var, när, och framför allt varför vi använder oss av musik och ljud i olika sammanhang. Speciellt i en tid när de är mer lättillgängliga än någonsin.

KAJSA OLSSON

Franz Edvard Cedrins

Yrke: Ljuddesigner och kompositör.

Favoritljud: Kanske nära träblåset, mitt i en stor orkester. Är inte det en härlig upplevelse?

Aktuell med: *The party is over:* Spritmuseum Stockholm 2021, *Du-ende* tillsammans med Linda Blomqvist, premiär MDT Stockholm april 2021, *Antigone* Helsingborgs Stadsteater, premiär sept 2021.

Spike håller koll på filmarbetarnas arbetsvillkor

— Med risk för att låta egoistisk; rättigheter och skyldigheter är saker jag gärna vill kunna, det gäller ju mitt arbete också. Som facklig representant får jag ett helt filmteam som pushar mig att ha koll, säger elektrikern Spike Jonzon.

UPPTÄCKTEN FÖR DAGEN hemma i Dingle är att Spike Jonzon behöver köpa en ny snöskyffel. Det hör inte till vanligheterna att behöva skotta i Västsverige, men med tanke på hela gångna året är det kanske inget att yvas över; vad har varit som vanligt?

Spike Jonzon har just avslutat fem dagars reklamfilmsinspelning för Volvo. Senaste jobbet innan dess var som elektriker under inspelningen av Netflixserien *Young Royals* i november-december, innan dess långfilmen *Jag är Zlatan*. När nästa jobb dyker upp vet han inte.

Han vet dock att just den sortens osäkerhet karaktäriserar filmbranschen även vanliga år och att det delvis därför är en poäng att vara med i fack och a-kassa.

– Jag gick med i facket redan när jag som 20-åring jobbade på bensinstation i Uddevalla, säger Spike. Vi hade någon konflikt på arbetsplatsen och då var det skönt att vara med i Transport.

Efter bensinstationen bytte han bana och i år är det tio år sedan

han gick ut filmarbetarutbildningen i Trollhättan. Sedan dess har han jobbat med varierande roller inom el och ljus under främst långfilmsproduktioner i Västsverige.

VID VAR OCH EN av produktionerna ska det finnas en representant från Teaterförbundet och ett skyddsombud. Spike Jonzon minns inte hur det kom sig första gången att han valdes, men under de 50-tal filmproduktioner han arbetat med har han regelbundet haft rollen som facklig representant.

– Det handlar om att ha koll på rättigheter och skyldigheter. Om man under en inspelning skjuter upp rasten och någon som redan jobbat i fem timmar kommer till mig och frågar om man verkligen får lov att flytta fram rasten är det min uppgift att veta hur det ligger till, säger Spike.

– Om inte jag kan svara har jag ansvar för att ta reda på vad som gäller.

Elassistent och elektriker Spike Jonzon: "Jag ser till att lamporna lyser och hjälper till att bygga visionen som fotograf och belysningsmästare har."

Filmbranschen är fortfarande väldigt attraktiv i många ögon. Det finns en risk att framför allt den som är ung och ny är beredd att arbeta under usla villkor för att få vara med.

Visst har även Spike Jonzon hört om produktioner som tagit in praktikanter på positioner som borde vara betalda jobb. Eller till och med att en professionell filmarbetare fått ett par veckors anställning för att lära upp en praktikant att sköta dennes jobb.

– Men jag har själv inte mött det och därmed inte haft möjlighet att ta tag i det, säger han.

Spike har inte heller upplevt att han i chefers ögon skulle uppfattas som besvärlig och att det skulle ligga honom i fatet att han är "jobbig" genom att stå upp för sina och kollegornas rättigheter.

Svårast i hans uppdrag som facklig representant är de medarbetare som söker upp honom för att de har dåliga villkor – men inte är med i facket och själva har förhandlat om sina villkor.

– Vissa saker regleras ju av lagar om arbetstid och arbetsmiljö

men andra saker har jag svårare att påverka. Jag försöker ofta hjälpa till ändå men mest får jag be dem se det som lärdom; förhandla bättre nästa gång och gå med i facket, säger Spike Jonzon.

MARIT LARSDOTTER

Namn: Spike Jonzon

Född: 1981 i Uddevalla

Bor: I ett hus i Dingle, Munkedals kommun, 11 mil norr om Göteborg.

Gör: Arbetar i huvudsak med ljussättning inom film. Tar ibland också uppdrag som runner och eftersom han har lastbilskort blir det emellanåt inhopp som chaufför för diverse filmbolag.

VILL DU BLI LOGONOM?

Läs LOGONOM-programmet 120 hp på SMI – en tvåårig högskoleutbildning

Du får kompetens att arbeta med

- muntlig kommunikation i olika former
- rösten och talet i konstnärliga sammanhang
- förebyggande röstvård
- rösten och talet i ledarskap och kommunikation

Läs mer på www.smi.se

Sista datum för ansökan 15 april

STOCKHOLMS MUSIKPEDAGOGISKA INSTITUT
08-611 05 02 info@smi.se www.smi.se

KURSER PÅ SKH

CIRKUS
DANS
DANSPEDAGOGIK
FILM OCH MEDIA
OPERA
SCENKONST
SKÅDESPELERI

Sista ansökningsdatum 15 mars för sommarkurser.
Sista ansökningsdag 15 april för höstkurser.

UNIARTS.SE

STOCKHOLM UNIVERSITY OF THE ARTS | STOCKHOLMS KONSTNÄRLIGA HÖGSKOLA

**Snart är
det dags!**

**Den 15 mars
byter vi
namn.**

... & Film

Förbundsnytt

Svara på KLYS enkät om sjukpenning och Försäkringskassan

Organisationen KLYS, som utgör en samlad röst för Sveriges kulturskapare, har gjort en enkät för att ta reda på i vilken utsträckning kulturskapare ansöker om och får en sjukpenninggrundande inkomst (SGI) fastställd, samt om det finns problem på detta område och i så fall hur stora problemen är och hur de ser ut i relationen till Försäkringskassan.

Att yrkesverksamma kulturskapares sociala trygghet är bristfällig har flera rapporter och utredningar visat under åren, inte minst den konstnärspolitiska utredningen (SOU 2018:23) som kom för några år sedan. Det kan till exempel vara svårt för många frilansande kulturskapare att få en rimlig SGI fastställd hos Försäkringskassan. SGI:n ligger till grund för bland annat sjukpenning när du blir sjuk och föräldrapenning när du har fått barn och vill vara föräldraledig.

I somras tillsatte regeringen en ny statlig utredning som bland annat ska undersöka egenföretagares möjligheter att få en SGI fastställd och föreslå förändringar i syfte att ge denna företagargrupp en bättre social trygghet.

Utredningen ska lämna sitt slutbetänkande i december 2021 och det finns nu möjlighet att påverka utredningen så att den verkligen leder till förbättringar när det gäller frilansande kulturskapares möjligheter att vara sjukskrivna och föräldralediga. Svaren på enkäten kommer att utgöra underlag från KLYS till denna utredning.

Svara på enkäten senast fredagen den 19 mars. Enkäten finns på www.teaterforbundet.se

Nytt avtal med Danscentrum

Teaterförbundet för scen och film har förhandlat ett nytt kollektivavtal med Danscentrum.

Avtalet har en sammanlagd ökning med 5,4 procent på löner och tjänstepensionsavsättning, vilket följer det så kallade märket och är i nivå med övriga arbetsmarknadens höjningar. Löner och andra ersättningar i avtalet räknas upp med 2,1 procent den 1 november 2020 och 2,1 procent den 1 april 2022. Pensionsavsättningen höjs med 1 procent. Intjänandeåldern för tjänstepension har sänkts, vilket innebar en avräkning med 0,2 procent.

I förhandlingarna kom parterna även överens om att tillsätta en gemensam arbetsgrupp som ska utvärdera hur avtalet utvecklats. Avtalet ska också redigeras för att bli mer lättläst.

Stipendiat till Grez-sur-Loing utsedd

Varje år delar Teaterförbundet ut två boendestipendium i Grez-sur-Loing utanför Paris i Frankrike, ett i maj och ett i oktober. Stipendiekommittén har nu utsett vårens stipendiat, Felicia Löwerdahl, som får tillgång till en lägenhet under maj månad och ett resebidrag om 5000 kronor. Ansökan till oktober månads vistelse öppnar senare i vår och annonseras på förbundets hemsida och på dessa sidor.

Teaterförbundet / för scen och film

Förbundsstyrelsen

Verkställande utskott: Simon Norrthon (skådespelare) ordförande, Christina Olofson (filmregissör), vice ordförande, Måns Clausen (skådespelare), Minna Krook (koreograf), Thomas Nording (scentekniker).

Övriga ledamöter: Mary-Anne Buyondo (skräddare), Tove Dahlberg (operasångare), Robert Forsman (säkerhetschef), Andrzej Glosniak (dansare), Therese Hörnqvist (producent), Zofi Lagerman (scenograf), Martyna Lisowska (musikalartist), Aleksa Lundberg (skådespelare), Niclas Peyron (production manager, film), Pontus Plaenge (skådespelare/regissör).

Kontakt: Förbundsstyrelsens e-postadresser finns på webben under fliken förbundet/organisationen.

Teaterförbundets kansli:

Besöksadress: Kaplansbacken 2A
Postadress: Box 127 10, 112 94 Stockholm.
Telefon: 08-441 13 00
Öppettider: Vardagar: 9.00–16.30

E-post: info@teaterforbundet.se
Hemsida: www.teaterforbundet.se
facebook.com/teaterforbundet
twitter.com/teaterforbundet
instagram.com/scenochfilm

Förbundsnytt

På de här sidorna kan du läsa om vad som är på gång inom förbundet. På teaterforbundet.se hittar du mer information och fler nyheter. Har du tips för sidorna mejla ase.axberg@teaterforbundet.se

Glöm inte att läsa den internationella bilagan

Med detta nummer finns en internationell bilaga där du kan läsa om hur situationen ser ut för kollegor världen över under pandemin. I tidningen kan du bland annat läsa om hur Indiens filmindustri har tvingats ställa om till mindre produktioner, om kampen för teaterarbetsvillkor i Chile och hur scenkonstnärer i Sydafrika har prövat att arbeta digitalt under pandemin. Bilagan är framtagen med medel från Sida, via den fackliga biståndsorganisationen Union to Union.

Titta på webinarier från Folk och Kultur

I år blev det kulturpolitiska konventet Folk och Kultur helt digitalt och Teaterförbundet för scen och film var med och arrangerade tre program som nu kan ses på Folk och Kultur Play eller Teaterförbundets hemsida.

Den begränsade friheten – om yttrandefrihet och självensur

Filmregissören Goran Kapetanović, dramatikern Gertrud Larsson samtalar med Simon Norrthon, skådespelare och ordförande i Teaterförbundet för scen och film, om vad som händer med konsten när debatten hårdnar och konstnärer blir utsatta för rena hot eller "twitterstormar".

Trygga rum

Vetskapen om att alla inte har samma möjlighet att uttrycka sin kreativitet, ta plats och möjligheter till utvecklande utmaningar har funnits länge. Vintern 2017 med upproppen #metoo med flera blev det än tydligare. Medvetenhet och kunskap har ökat i branschen, men hur skapar vi gemensamt de trygga rummen rent praktiskt? Om detta samtalade Mary-Anne Buyondo, kostymdesigner, Karl Seldahl, regissör och konstnärlig ledare och Paula Lejonkula, projektledare för Teaterförbundets och Svensk Scenkonsts partsgemensamma arbete.

Vi sitter fast i dyn och kan inte lyfta blicken

Satirtecknarna Sahar Burhan och Saad Hajo har skapat en animerad film som kommenterar dagens politiska klimat kring kulturen. Coronapandemins konsekvenser – att livekulturen har tystnat – sammanfaller med politiska partier som inte vill ha en fri kultur och media.

Konstverket presenteras av nätverket Koalition för kulturdebatt där Teaterförbundet för scen och film ingår.

SÖK STIPENDIUM

FRÅN TEATERFÖRBUNDETS RÄTTIGHETSBLAG

Teaterförbundets Rättighetsbolag utlyser 20 stipendier à 20 000 kr till utövande konstnärer (skådespelare, dansare, sångare) och till upphovspersoner (regissörer, filmfotografer, koreografer, scenografer, kostymtecknare/kostymdesigner, animatörer).

Stipendier kan sökas av de som under år 2021 är 55 år eller äldre och har medverkat i biografier, tv-dramer eller i radioteater. Stipendierna grundas på upphovsrättsersättningar som inte varit möjliga att fördela individuellt.

SÅ HÄR ANSÖKER DU

Ansökningsblankett finns på www.teaterforbundet.se under fliken Rättighetsbolaget/Om Rättighetsbolaget/Stipendier. Du kan också beställa en blankett från:

Teaterförbundets Rättighetsbolag

Box 12710, 112 94 Stockholm

E-post: rattighetsbolaget@teaterforbundet.se

Telefon: 08-441 13 00

Din ansökan ska vara Rättighetsbolaget tillhanda senast måndagen den 19 april 2021.

SKATTER OCH AVDRAG - DAGS ATT DEKLARERA

WEBBINARIUM FÖR EGENFÖRETAGARE
MÅNDAG 29 MARS 2021

En genomgång av allt du behöver veta för att deklarerat för dig och din verksamhet. Samt en orientering av för- och nackdelar gällande A-skatt och F-skatt och hur man kan kombinera detta vid behov. Kursen tar även upp avdragsfrågor som är specifika för den som arbetar med teater och film. Kursen leds av **Susin Lindblom**, skattejurist med stor kunskap om kulturarbetares skattefrågor.

För exakt tidpunkt och anmälan logga in på Mina Sidor på www.teaterforbundet.se/kurs29
Anmäl dig senast 22 mars 2021.
OBS! Begränsat antal platser.

En länk till webinariet skickas ett par dagar innan kursen hålls. Har du frågor kring kursen hör av dig till sara.andersson@teaterforbundet.se

Kalendarium

- 3 mar **Sök krisstöd från Kulturrådet**
Sista ansökningsdagen för Kulturrådets krisstöd till särskilda behov i kulturlivet: scenkonst. (Kulturrådet)
- 8 mar **Vems blick? Vems berättelse?**
Ett digitalt kunskapsmöte om inkludering och representation i film- och tv-branschen. (Teaterförbundet för scen och film, Film och tv-producenterna, Filminstitutet och SF studios #tystnadtagnings och #skådespelerskorsomrasifieras).
- 15 mar **Förbundsstyrelsemöte**
(Teaterförbundet för scen och film)
- 15 mar **Sök en sommarkurs**
på Stockholms konstnärliga högskola inom dans, danspedagogik, cirkus och opera. (Stockholms konstnärliga högskola)
- 22 mar **Kollegium, erfarenhetsutbyte**
och kompetensutveckling? Sveriges scenkonstregissörer håller medlemmöte och presenterar krafttagarna bakom arbetet att få till en regiallians. (Sveriges scenkonstregissörer inom förbundet)
- 29 mar **Skatter och avdrag - dags att deklarerat**
Ett webinarium för egenföretagare där vi går igenom allt du behöver veta för att deklarerat. (Teaterförbundet för scen och film)
- 29 mar **Möte med koreograf - Susanna Leinonen**
Workshop i Malmö för dansare som leds av koreografen Susanna Leinonen. Workshopen utgår från Leinonens metoder och repertoar. (Dansalliansen och Danscentrum Syd)
- 5 apr **Projektbidrag Svensk-danska kulturfonden**
Sista dagen att söka projektbidrag. (Svensk-danska kulturfonden)
- 7 apr **Arts Dynamics**
Webbutbildning, rådgivning och coaching för professionellt yrkesverksamma kulturentreprenörer inom scenkonst, musik, audiovisuell media samt bild och form. (Kulturakademin)
- 8 apr **Sånggestaltning**
Webbkurs där du som professionell dansare eller skådespelare ska få syn på din egen sånggestaltningsförmåga. (Kulturakademin, TeaterAlliansen och Dansalliansen)
- 12 apr **Skådespeleri i tv-serier**
Webbkurs för skådespelare som syftar till att finslipa ditt skådespeleri för de krav som tv-serier ställer, korta scener och många avsnitt. (TeaterAlliansen)
- 12 apr **Dagbesked för dramaproduktioner**
inom film och tv. För dig som är produktionskoordinator. (Kulturakademin)
- 14 april **Gör turné till succé**
En kurs i att utveckla din föreställning för barn och unga. Har du en eller flera produktioner i Kulturkatalogen Väst och är i huvudsak verksam i Västra Götalandsregionen? (Kulturakademin)

Teaterförbundet för scen och film presenterar stolt en av sina nya medlemmar

Välkommen Johan Schinkler!

Vad fick dig att gå med i Teaterförbundet för scen och film?

– Jag har varit verksam i 30 år. Det senaste året har jag tyvärr insett hur lite kulturen betyder för våra folkvalda politiker. De kan stänga ner en hel bransch på obestämmd tid utan att erbjuda något vettigt alternativ som man gör i många andra länder. Jag tror och hoppas att förbundet kan hjälpa artister inte bara i dessa bistra tider utan även när vi får möjlighet att ägna oss åt våra yrken igen och stå på eller bakom scenen.

Namn: Johan Schinkler.

Ålder: 57 år.

Yrke: Frilansande operasångare.

Gör just nu: Arbetslös.

Tidigare jobb: Pernod Ricard, Sony Music, Warner Music, Jung Relations, Ur med mera.

Favoritslogan: "Livet är det konstigaste jag varit med om." Citat av Lasse Brandeby. Laga mat, mycket och länge samt gå i skogen med min hund.

Vad gör du om tio år: Är förhoppningsvis fortfarande verksam på scenen samt lagar ännu mer mat.